

**HUNYADI JÁNOS ÁLTALÁNOS
ISKOLA
FEJLESZTŐ PROGRAM**

Fejlesztő program

A Helyi tantervben a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátását készítettük el. Ehhez **Az emberi erőforrás miniszterének 32/2012. (X. 8.) EMMI rendeletéhez a 2. számú mellékletét a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelveit** vettük figyelembe.

A sajátos nevelési igényű tanulók habilitációs és rehabilitációs célú ellátása

A sajátos nevelési igény kifejezi:

- a tanulók életkori sajátosságainak fogyatékoságuk által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,
- az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kialakulásának sajátos útját, fejlődésének eltérő ütemét, fejletlenségét, lassúbb ütemű és az átlagtól eltérő szintű fejleszthetőségét.

A sajátos nevelési igény nagyobb mértékű **differenciálást, speciális eljárások** alkalmazását, illetve **kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs**, valamint **terápiás célú** pedagógiai eljárások alkalmazását teheti szükségessé.

A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei:

- Az intézmény nevelési-oktatási rendszerét **átfogó, hosszú távú** habilitációs, rehabilitációs **célok és feladatok**.
- A habilitációs - rehabilitációs tevékenység **szakmaközi együttműködésben** kialakított és szervezett, **nyitott tanítási-tanulási folyamatban** valósulhat meg.

Az intézményben megvalósuló integrált nevelés-oktatás elősegítheti:

- a sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját,
- iskolai pályafutásuk előmenetelét.

Sikerkritériumok:

- a tanulók beilleszkedése,
- önmagához mért fejlődése,
- a többi tanulóval történő együtt haladása.

Ezek feltételei:

- az iskola **közösségeinek felkészítése** a sajátos nevelési igényű tanulók befogadására;
- a különböző pedagógiai színtereken a **habilitációs, rehabilitációs szemlélet** érvényesülése;
- **megfelelő módszerek, módszerkombinációk** kiválasztása a **sérülés specifikusságának** megfelelően;

Fejlesztő program

- **nyitott tanítási-tanulási folyamatban** megvalósuló tevékenység;
- az **integrációhoz** szükséges **pedagógiai, pszichológiai** képességekkel rendelkező **pedagógusok, akik figyelembe veszik:**
 1. a tananyag feldolgozásánál a sajátos nevelési igényű tanulók jellemzőit;
 2. a gyógypedagógus által készített Egyéni fejlesztési terv alapján – ha szükséges – egyéni haladási ütemet biztosítanak, **differenciálnak, individuális módszereket, eszközöket** alkalmaznak;
 3. a tanórai tevékenységekbe, foglalkozásokba, a pedagógiai diagnózisba szereplő **javaslatokat beépítik**, az adott **szükségletekhez megfelelő módszereket** alkalmaznak;
 4. a nevelési, tanulási **problémák megoldásához alternatívákat keresnek**;
 5. **alkalmazkodnak az eltérő viselkedésekhez, képességekhez**;
 6. **együttműködnek** a gyermekkel foglalkozó **szakemberekkel**, a **gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépítik** a pedagógiai folyamatokba.

Fejlesztő program

A mozgásszervi fogyatékos (enyhébb fokban mozgáskorlátozott) tanulók iskolai fejlesztésének
elvei

„Mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) az a tanuló, akinek a mozgása veleszületett vagy szerzett károsodás és/vagy funkciózavar miatt jelentősen és maradandóan akadályozott, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés szocializációja.

Pedagógiai szempontból a következő csoportok alakíthatók ki:

- *végtagredukációs fejlődési rendellenességek és szerzett végtaghiányok,*
- *petyhüdt bénulást okozó kórformák,*
- *korai agykárosodás utáni mozgás-rendellenességek,*
- egyéb, maradandó mozgásállapot- és funkcióváltozást, mozgáskorlátozottságot okozó kórformák,
- *a halmozott sérüléssel járó különböző kórformák.”*

A mozgás minden gyermek tapasztalatszerzésére hatással van, mivel ez befolyásolja személyiségük fejlődését. Az ő esetükben a mozgásos tanulás lehetősége módosul. A mozgásszervi károsodás tartóssága, visszafordíthatatlansága befolyásolja fejlődésmenetüket. Ez az átlagostól eltérő pszichés, szociális és fizikai szükségleteket teremt. Egyénileg sokféle eltérés lehetséges. A nevelést-oktatást befolyásolja a tapasztalatszerzési lehetőségek beszűkülése és a környezethez való alkalmazkodás gátjai. A kézfunkció, a manipuláció, a tárgy-és eszközhasználat, a grafomotoros teljesítmény, a verbális és nonverbális kommunikáció eltérő mértékű akadályozottsága az iskolai nevelés, oktatás egész időtartama alatt megkívánja az egyénre szabott módszerek, eljárások, technikák alkalmazását.

A fejlesztés **alapelvei, céljai, feladatai**

Alapelvek:

- a tanulók nevelésének-oktatásának az **egyéni fejlődési sajátosságokhoz**, az **individuális szükségletekhez** kell igazodnunk, hogy meg tudják állni a helyüket a szűkebb és tágabb környezetükben;
- az ellátásuk **team munkában** valósul meg megfelelő szakember (konduktor, szomatopedagógus) bevonásával, illetve a család bevonásával, mely nagymértékben támogatja a fejlesztő folyamatot;
- a nevelés-oktatás folyamatában szükséges a folyamatos **tapasztalatszerzésre építő korrekciós szempontú** fejlesztés a hátrányok csökkentésére, ellensúlyozására;

Fejlesztő program

- az **önállóságra nevelés** elvét szem előtt kell tartanunk, megfelelő mozgás-és életteret kell biztosítanunk, mely magában foglalja:
 1. az **egészséges környezeti feltételek** biztosítását,
 2. **személyre szabott eszközök** használatát,
 3. **befogadó, elfogadó környezetet.**

Céljaink:

- Az **esélyegyenlőség feltételének** megteremtése.
- Alakuljon ki bennük az **önrendelkező életforma képessége**, mely elősegíti jövőendő felnőtt életüket, társadalmi beilleszkedésüket.
- Olyan **belső motivációt** alakítsunk ki, hogy kialakuljon a fejlődés igénye önmagával szemben, igény a sikeres továbbtanuláshoz, majd később a munkába álláshoz.
- Fejlődjön ki tanulóinkban a megfelelő **életminőség megalapozása** érdekében a tudás és a megszerzett képességek birtokában a **testi, lelki, pszichikai jól-lét igényessége**.

Feladataink:

Mivel a mozgáskorlátozott tanulók többsége **meg tud felelni a NAT-ban** illetve a **Kerettantervben** megfogalmazott **elvárásoknak**, ezért az **egyéni igényekhez igazodó eljárások** alkalmazása akkor szükséges (pl.: értékelés alóli mentesítés, stb.), ha a pedagógiai szakszolgálat azt Szakértői véleményében javasolja. Az individuális megsegítés mértékét igazítanunk kell az eredményes egyéni fejlődéshez. Ehhez a gyógypedagógus/konduktor/szomatopedagógus segítheti a pedagógust.

Az iskolai **tanulási folyamatban nehézséget** számukra a **kommunikáció, a kognitív funkciók** területén tapasztalhatunk, illetve a **mozgásteljesítmények** területén, különös tekintettel a **manipulációra**.

Kiemelt fejlesztési feladataink:

- A tanuló **mozgásállapotától** illetve **személyiségétől függő** olyan **fejlesztési technikák, módszerek** alkalmazása, melyek segítségével a **megismerő tevékenységekhez** szükséges **kompetenciák (ismeretek, képességek, attitűdök)** kialakulnak, fejlődnek, a legmagasabb szintű **önállóság** kialakulása, és az **önálló életre nevelés** területén.
- **Kiemelt feladatunk a mozgásnevelés megszervezése**, megfelelő képzettségű szakember - konduktor - közreműködésével.
- **Korszerű ismeretek** átadása, **reális önértékelés** kialakítása, a **továbbtanulásra való felkészítés**.
- A **beszéd és kommunikáció** fejlesztése.

Fejlesztő program

- A **mozgásbiztonság**, a hallásra, beszédészlelésre támaszkodó tevékenység, a **személyes függetlenség** elérése.
- Az „**Áldozattá válás**” esélyének **csökkentése** a deviáns csoportok elkerülése olyan tevékenységek elsajátításával, melyekkel értelmesen tölthetik szabadidejüket.
- A **tehetséges** tanulók **felismerése**, **tehetséggondozásuk**, mely **támogatja** a **pályaorientációjukat**.

Pedagógiai szakaszok:

Megegyezik a NAT képzési szakaszaival.

A többségi iskolában történő együttnevelés

Az integrált nevelés-oktatás során **különös figyelmet** fordítunk a következőkre:

- **Fel kell készülnünk** a tanulók **fogadására**, a **személyi környezet kialakítására**, a Szakértői vélemény javaslatában megfogalmazott **pedagógiai fejlesztő munka megvalósítására**.
- Törekednünk kell az **eredményes integrációra**.
- Az együttnevelés teljes folyamatában **gyógypedagógus** illetve **konduktor/szomatopedagógus** is segíti, kíséri gyermek fejlődését.
- A habilitációs - **rehabilitációs** folyamat **egymásra épülő** legyen a **tanórai gyakorlattal** - az egyéni igényeknek megfelelően.

A NAT és a kerettanterv alkalmazása

A mozgáskorlátozott tanulók nevelése-oktatása során a NAT-ban meghatározott **fejlesztési területek** és a **nevelési célok** megvalósítása általában **lehetséges**.

Fejlesztési területek, nevelési célok

Az – **Erkölcsei nevelés**, a

- **Nemzeti öntudat, hazafias nevelés**, az
- **Állampolgárságra, demokráciára nevelés**, illetve a
- **Fenntarthatóság, környezettudatosság**.

Nevelési célok megvalósítása megegyezik a NAT-ban foglaltakkal.

Az Önismeret és társas kultúra fejlesztése

A megfelelő önismeret hozzájárul a társas kapcsolatok kialakulásához. A **tapasztalatszerzés módosult folyamatai**, a **kommunikáció** esetleges **nehezítettsége** miatt a **társas kapcsolatok**

sajátosan alakulhatnak, ami miatt **szükséges a kiemelt fejlesztésük**. **Megvalósítható célokat** kell megfogalmaznunk, **reális értékeléssel, pozitív megerősítéssel** kell segítenünk beilleszkedésüket.

A **személyiség fejlesztésének** egyik eszköze az **önállóságra nevelés**. Akkor alakul ki bennük **reális énkép**, ha **önmagukhoz képest fejlődnek, sikereket érnek el**.

Családi életre nevelés

Feladat az önálló életvitel kialakításának segítése, gyakorlása.

A **lelki egyensúly fenntartásának** elengedhetetlen eszköze a **bizonytalanság**, valamint a **konfliktusok kezelésének képessége**, melynek kialakítása a nevelő-oktató munkánk fontos feladata.

Mivel a **szerepek** a sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő **családokban** gyakran **megváltoznak**, ezért fontos a **reális énkép**, a **megfelelő önismeret** és a **családi jövőkép** kialakítása.

Médiatudatosságra nevelés

A médiatudatosságra nevelés a mozgáskorlátozott tanulók esetében a **tapasztalatszerzés hiányosságai** miatt **hangsúlyosabb** az átlagosnál. Kiemelten kell kezelnünk:

- a **valódi értékek bemutatását**,
- a **veszélyforrásokra** való tudatos figyelemfelhívást.

A tanulás tanítása

Fokozott figyelmet kell fordítani:

- a **tanulás összetevőinek tanítására**,
- az **egyénire szabott tanulási módszerek** megválasztására, ezzel segítve az **önálló tanulás képességének kialakulását**.

Mivel az előzetes mozgásos tapasztalatszerzés hiányos lehet, ezért **gyakran részképesség-zavarok** vagy **azok hiányosságai** is nehezíthetik a tanulási folyamatot. A **tapasztalatszerzés** – lehetőségekhez képesti - **megteremtésével**, a **kíváncsiság**, az **érdeklődés** és a **megoldási késztetés felkeltésével** és **megtartásával stabil motiváció** elérése az egyéni tanulási kialakulásához.

Testi és lelki egészségre nevelés

Törekednünk kell arra, hogy **megismerjék a tanulók mozgáskorlátozottságuk okát** és annak **következményeit**. **Elsajátítsák a napi teendőket, alkalmazzák a higiénés szabályokat**. **Ismerjék meg a számukra javasolt és nem javasolt mozgásokat**. **Ki kell alakítanunk, hogy hogyan viszonyuljanak mozgásállapotukhoz, ismerjék meg saját értékeiket**, hogy életmódjuk kialakításában helyes döntéseket tudjanak hozni. Váljanak majd

Fejlesztő program

képessé a környezetük és a munkaerőpiac elvárásainak megfelelni. Olyan **magatartásformákat, értékrendeket** alakítsanak ki, amely a társadalmi beilleszkedésük alapját biztosíthatja. Alakuljon ki a **fizikai aktivitásra**, a **szabadidő aktív eltöltésére** kész, az **egészséges életmód** kialakításhoz szükséges **magatartási és szokásrendszerük**, a **sportolás** iránti szükséglet illetve az **egészséges életvitel** igénye.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A másokkal való **együttműködés a társadalmi integráció** lényeges **eleme**, a mindennapi élet megszervezéséhez nélkülözhetetlen.

Pályaorientáció

A sikeres pályaorientáció – esetükben - **nagyban függ a pszichés tevékenységek működésétől**, ezért a **reális pályakép kialakítása átgondolt előkészítő munkát** kíván. A pályairányultsághoz nélkülözhetetlen **képességek kialakítása**, valamint azok **egyeztetése** az elképzeléseikkel illetve lehetőségeikkel fontos feladatunk.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A tapasztalatszerzések hiánya, a gyakran másoktól függő életforma teszi indokolttá a terület hangsúlyos fejlesztését. A **pénzzel kapcsolatos ismeretek**, a **pénzügyi magabiztosság**, az **idegen nyelvi kommunikáció** hozzásegítheti őket az önálló életvitelhez.

Kompetenciafejlesztés

Valamennyi **kulcskompetencia fejlesztését beépítjük a pedagógiai fejlesztő folyamatba**. Az egyes kompetenciaterületek által meghatározott képességek fejlődése, az ismeretek elsajátítása során gyakran eltérő fejlődés tapasztalható. A **gyors, cselekvőképes alkalmazkodás**, illetve az **élethosszig tartó tanulásra** való felkészítés érdekében **hangsúlyos a digitális kompetencia**, az **idegen nyelvi kommunikáció**, a **hatékony, önálló tanulás**, a **kezdeményszórási készség** fejlesztése.

- Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelvi kommunikáció teszi lehetővé a **társas kapcsolatok kialakítását**, a **gondolatok közlését**, az **információ megszerzését és közvetítését**. Ezek vannak hatással az **önálló életvitel** kialakítására illetve a **szűkebb és a tágabb környezetbe való beilleszkedésre**. Ha a **metakommunikációs jelek kivitelezése akadályozott**, abban az esetben a **mimikát**, a **kéz-és testmozgásokat integrálnunk kell** a fejlesztési folyamatba.

- Idegen nyelvi kommunikáció

Fejlesztő program

A terület **kiemelt fejlesztése** támogatja a **sikeres munkaerő-piaci integrációt és a társadalmi beilleszkedést**. A tanuló állapotának megfelelő **differenciálásra**, a **nonverbális eszközök használatára**, a **mozgásos játékok állapotuknak megfelelő adaptálása** szükséges. Az eljátszással, utánzással, manipulációval kapcsolatos tevékenységek esetében a gyermekek képességéhez kell alkalmazkodni.

- Matematikai kompetencia

A **problémamegoldó-képesség**, az **összefüggések felismerése és gyakorlati alkalmazása** kiemelt fejlesztési feladatunk. Ha a **kézfunkciók sérültek**, a tanulóval, szülővel, segítő szakemberrel (konduktor/szomatopedagógus) **közösen** kell az eszközök használatát kifejleszteni.

- Természettudományos és technikai kompetencia

Szükséges az **egyéni képességstruktúrához igazodó** fejlesztés, a **hiányosságok pótlása**, a **nem megfelelően működő területek** fejlesztése, **kiemelt figyelmet** kell fordítanunk a **tapasztalatszerzésre**, a különböző **tevékenységekben való aktív részvételre**.

- Digitális kompetencia

A nevelés-oktatás során az információs technológiák olyan szintű **elsajátítását** kell, hogy biztosítsuk, mely alkalmassá teszi őket az **önálló ismeretszerzésre**, az **információk kritikus szűrésére**, azok **feldolgozására** és **kreatív használatára**.

- Szociális és állampolgári kompetencia

A **társadalomba való aktív részvétel** megkívánja az **esélyegyenlőség jogát**, illetve a **kölcsönös alkalmazkodás képességének** kialakítását.

- Kezdeményezőképeség

A **reális önismeret**, a **megfontolt pályaorientáció** hozzájárulhat az **önálló életvitel és életforma** kialakításához, ezért ennek kialakítása is feladataink közé tartozik.

- Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség

A művészi kifejezés a **tehetség kifejeződésének** lehetőségét is biztosítja a **művészet bármely területén**. A terület fejlesztésének háttérbe kerülése **nem indokolt**. Szükséges **megtalálnunk** a számukra legmegfelelőbb **eszközöket és helyzeteket**.

- Hatékony, önálló tanulás

A **tanulási technikák ismerete**, az **önálló ismeretszerzés képessége** feltétele a sikeres továbbtanulásnak. **Hatékony, önálló tanulási képesség** kialakítása fontos feladatunk, hogy **megismerhesse** az oktatáshoz és képzéshez kapcsolódó **saját készségeit, képességeit, attitűdjét**. A megfelelő **motiváció kialakítása**, a **pozitív megerősítés**, a **kudarctűrő képesség fejlesztése** segíti őket az önálló tanulási képesség kialakításához.

A NAT és a kerettanterv alkalmazása a helyi tanterv készítésénél

A NAT-ban és a kerettantervben foglaltak az irányadók. Az egyes műveltségi területekhez rendelt **tartalmak, fejlesztési feladatok, kompetenciák fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama mindenkor a tanulók fejlődésének a függvénye.** A NAT-ban, a kerettantervben meghatározott műveltségtartalmak **elsajátíttatása,** valamint az **értékelés** során a tanulók **állapotához, fejlettségi szintjéhez** szükséges **igazodnunk a segítségnyújtás,** a **differenciálás** területén is. A tanulók jelentős része **képes, el tudja sajátítani** a NAT-ban és a kerettantervben meghatározott tartalmakat.

Feladatunk:

- **megfelelő tanulási környezet kialakítása,**
- egyéni szükségleteknek megfelelő **technikai jellegű segítségnyújtás,** illetve **hosszabb idő** biztosítása,
- a szakértői bizottság javaslata alapján az **érdemjeggyel történő értékelés alóli mentesítés helyett a tanuló fejlődését szövegesen értékelni** ebben az esetben is szükséges.

A különböző képességek fejlesztése komplex egységet kell, hogy képezzen, integrálódik a mozgásfejlesztés az egész pedagógiai fejlesztési folyamatba.

Műveltségi területek:

Magyar nyelv és irodalom

Az **olvasás-és írástanítás** során – a **helyesírásra** és a **tartalomra** koncentrálva –, az egyénnek megfelelő **tempó, időkeret** és **módszerválasztás** biztosítja a megalapozó készségek-képességek fejlesztését.

Az **írástanulás** folyamatában:

- a **célzott manipuláció** fejlesztése,
- a **kéz és az ujjak mozgékonyságának, ügyességének,**
- az **ujjak tapintási érzékenységének** javítása,
- a **két kéz,** valamint a **szem-és kézmozgások összerendezettség**e kiemelt feladatunk.

Idegen nyelvek

A nyelvtanulás a továbbtanulás, a későbbi munkavállalás, az önbizalom növelésének fontos eszköze. Minden esetben szükség van a **megszerzett nyelvtudás gyakorlati felhasználhatóságának egyénre szabott meghatározására.**

Matematika

Kiemelt szerepe van a **tanítás során**:

- a **sokoldalú érzéki megerősítésnek**,
- a **megfigyelőképesség**,
- az **emlékezet**,
- a **gondolkodás** fejlesztésének.

A különböző **részképesség-problémák**, a **téri tájékozódás zavara**, a **manipuláció akadályozottsága**, stb. indokolják a **tapasztalatszerzésre épülő, cselekedtető**, hosszabb megalapozó szakaszt. A **kis lépésekre bontás elve**, az **absztrakciós út tudatos megsegítése** támogatja a megértést, a tanulási folyamatot. A geometriai anyag **gyakorlati részének** tanítása a **mozgásállapottól függően egyéni elbírálás** alapján történik. Esetleg szükség lehet egyes **tananyagrészek értékelése alóli felmentésre** a szakértői bizottság javaslata alapján. A **lényegkiemelés**, a **várható eredmény megbecsülésének** képessége, a **pénz értékének** megismerése, az **oksági viszonyok** felismerése a mindennapi életre való felkészülésüket alapozza meg.

Ember és társadalom

Szükséges a **társadalmi tapasztalatszerzés hiányainak pótlása**. Múzeumlátogatások, a múlt valósághű megismerése élményekhez juttatja a tanulókat. Fontos a **társadalmi és kulturális integráció** az együttműködés területén.

Ember és természet +Földünk és környezetünk

Embertani, egészségügyi ismereteik egészülnek ki, **tudjanak különbséget tenni az egészség – betegség – sérült állapot között**.

Művészetek

A mozgáskorlátozott tanulók harmonikus fejlődésének és önkifejezésének egyik **fontos eszköze** lehet a **zene**, a **mozgás**, a **dramatikus interakció** és az **alkotás**.

Informatika

Több időt biztosítunk a számítógép kezelésével kapcsolatos manuális tevékenységek megtanítására és begyakorlására. Szükség esetén a számítógép **kisegítő lehetőségeit** alkalmazzuk. Az információs-kommunikációs technikát tanulókhöz igazítjuk egyéni használatra, mivel a **logikus gondolkodás tudatos fejlesztésével** lehetővé válhat az **információszerzés**, az **önálló tanulás**, a **tanulók életminőségének javítása**. A számítógép **kreatív használata** a pályaeorientációt is befolyásolja.

Életvitel és gyakorlat

Olyan ismeretek, tevékenységek, eszközök használatát tanítjuk meg, amelyekkel a tanulók **hasznosan tudják tölteni szabadidejüket, felkészíti őket a pályaválasztásra, az önálló felnőtt életre.**

Testnevelés

A műveltségi terület **alapelvei és céljai, fejlesztési feladatai** a mozgáskorlátozott tanulók esetében:

- **egyedi mozgásszervi diagnózisától,**
- **klinikai tüneteitől,**
- **mozgás-és egészségi állapotától,**
- **aktuális fejlettségi szintjétől függően**

a **pedagógiai és egészségügyi rehabilitációval, rehabilitációval összhangban valósítjuk meg.**

A **mozgásszervi és pedagógiai rehabilitáció,** valamint a **testnevelés és sport fejlesztő mozgásprogramjai, speciális eljárásainak együttese** eredményezi a tanulók sajátos **testkulturális nevelését,** a testnevelés és sport **műveltségtartalmát, tantárgyi anyagát, szervezési formáit.** A testnevelés tantárgyi órákon a tanuló a szakértői és rehabilitációs bizottság, valamint a tanulóval foglalkozó team véleménye alapján vesz részt. A testnevelés órán való részvétel lehet **teljes, részleges, a felmentés lehet részleges vagy átmeneti.**

Egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció

Célja: A sérülés következtében hátránnyal induló tanulóknak **nagyobb esélyt biztosítani az eredményes tanulásra, fejlődésre, sikeres társadalmi beilleszkedésre.**

Ennek érdekében szükséges:

- az ellátás során **team munka** kialakítása;
- a központi idegrendszer sérülése által előidézett **funkciózavarok csökkentése, kompenzálása;**
- a **pszichomotoros funkciók korrekciója, fejlesztése;**
- a **kommunikációs képességek fejlesztése;**
- **egyéni igényekhez igazodó fejlesztést biztosító tanulásszervezési, módszertani eljárások, technikák alkalmazása** (differenciálás, csoportmunkára építő módszerek);
- felkészítés az **önkiszolgálásra, az önálló életvezetésre, az önrendelkező életformára;**
- a nyelvoktatás megvalósítása úgy, hogy segítse a **más anyanyelvűekkel történő kommunikációt,** a média segítségével segítse a **közvetlen megtapasztalással elérhetetlen élményeket.**

Fejlesztő program

A látássérült (gyengénlátó) tanulók iskolai fejlesztésének elvei

„A látássérülés a szem, a látóideg vagy az agykérgi látóközpont sérülése következtében kialakult állapot, mely megváltoztatja a tanuló megismerő tevékenységét, alkalmazkodó képességét, személyiségét. Gyógypedagógiai szempontból azok a tanulók a látássérültek, akiknek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0-0,33 (látásteljesítmény 0-33%) közötti. Látássérült az a tanuló is, akinek látótere – tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10 fok, azaz teljes szélességben legfeljebb 20 fok.”

Ezen belül:

- vakok azok a tanulók, akiknek látóképessége teljesen hiányzik;
- aliglátók azok a tanulók, akik minimális látással rendelkeznek: fényt érzékelők, ujjolvasók, nagytárgylátók (vízus: fényérzés-0,1);
- gyengénlátók azok a tanulók, akiknek az életvitelét nagymértékben korlátozza a csökkent látásteljesítmény (vízus 0,1 - 0,33).

A gyengénlátó tanulókat a látó-halló (tapintó) életmód jellemzi.

A pedagógusoknak tájékozottnak kell lenniük a szakértői véleményben található:

- a pedagógiai látásvizsgálatok eredményeiről,
- a gyermek intelligenciájáról, személyiségvonásairól.

A nevelés-oktatás szervezeti kereteit, az alkalmazott módszer-és eszközrendszert minden esetben a tanulók állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

A látássérült tanulók fejlesztésének **alapelvei**, célja és kiemelt feladatai

Feladatunk:

- **nemzeti műveltség** átadása;
- **egyetemes kultúra** közvetítése;
- **szellemi-érzelmi fogékonyság**, az **erkölcsi érzék** mélyítése,
- az **esélyegyenlőség biztosítása** a látássérülésből adódó hátrányok leküzdésével.

A fejlesztési feladatok megtervezésekor a **módszerek kiválasztásánál** figyelembe kell vennünk azt, hogy a látássérült gyermek a látó beállítódás helyett más – **haptikus (bőr- és mozgásérzékelés együttese)** és **hallási beállítódás jellemzi**. Fontos az ép érzékszervek **fejlesztése**, valamint a **meglevő látás használatának tanítása**.

A gyengénlátás nemcsak a **tanulás terén** okoz nehézségeket, hanem **nehezítettek a mindennapi tevékenységek** is (tájékozódás, közlekedés, önkiszolgálás, stb.) is. A

Fejlesztő program

pedagógusok **fokozott odafigyeléssel, egyéni bánásmóddal és a közösség segítségével** tudják mindezt korrigálni.

Pedagógiai szakaszok

Az iskolai fejlesztés pedagógiai szakaszai megegyeznek a NAT-ban alkalmazott szakaszolással. Az ő esetükben is figyelembe kell venni az **életkori sajátosságokat**. Az elért életkori jellemzők miatt a **személyiségfejlesztésnek speciális feladatai** vannak:

a) **alsó** tagozat

- az **önállóságra** való igény fejlesztése;
- az **érdeklődés felkeltése** a környezet, a látó, halló, tapintó világ megismerése iránt;
- a működő **érzékszervek fokozott kihasználása**;
- az **akarati tulajdonságok** erősítése a látássérülés hátrányainak leküzdéséhez;
- az **önbizalom, pozitív énkép** alapozása;
- felkészítés a **közösségeken belüli kapcsolatépítésre, a beilleszkedésre**;
- az **egészségvédő szokások** kialakítása, a **szem védelme**.

b) **felső** tagozat

- az **önállóság** további fejlesztése;
- az **érdeklődés irányítása** a számukra legmegfelelőbb reális pályaválasztási területek felé;
- az **akarati tulajdonságok** (céltudatosság, kitartás) kialakítása az **önálló tanulás** és a későbbi munkavégzés céljából;
- az önállóság igényének kialakítása különösen az **ismeretszerzés** terén és az egyéni **tehetség kibontakoztatásában**;
- az **önbizalom** és az **önkritika** egyensúlyának megteremtése, **reális énkép** kialakítása, az **egészséges életmód** iránti igény kialakítása.

A többségi iskolában történő együttnevelés

Az **integrált** nevelés-oktatás során különös figyelemmel kell lennünk a következőkre:

- a látássérült tanuló vegyen részt olyan **egyéni fejlesztésekben**, amelyekre – állapotából fakadóan – szüksége van. Ennek megvalósításához a szakértői vélemény nyújt támpontot. Igényeljük továbbá a szakszolgálatok által nyújtott szolgáltatásokat

Fejlesztő program

(tiflopedagógus). A tevékenységük terjedjen a látássérült **tanuló**kra, a **család**jukra, a **pedagógus**okra, az őket befogadó **közössé**grek.

- Jelentős az **osztályfőnök szerepe** az osztályában tanító pedagógusok **tájékoztatásában** a tanuló sajátos nevelési igényeiről.

A gyengénlátó tanulók iskolai fejlesztése

A NAT alkalmazása

A gyengénlátó tanulók esetében a NAT-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges.

A megfelelő **eszközrendszer biztosítása** mellett (teremvilágítás, speciális tanulóasztal) a **követelmények mennyiségi és minőségi teljesítését** a gyengénlátó tanulók adottságai szerint várjuk el. Ennek érdekében **több gyakorlási lehetőséget** és alkalmanként **több időt** biztosítunk.

Alapvető **célunk**: a felnőtt élet sikerességét megalapozó **kulcskompetenciák fejlesztése**, az **egész életen át tartó tanulásra** való felkészítés. Szükségük van azokra az **alapismeretekre**, **képességekre**, **attitűdökre**, melyek birtokában alkalmazkodni tudnak a **társadalmi környezet** változásaihoz. A Nemzeti alaptantervben megjelenő tartalmakat **speciális ismeretekkel**, **képességekkel**, **attitűdökkel** egészítettük ki.

Fejlesztési területek, nevelési célok

A NAT-ban meghatározott **nevelési célok megvalósítása lehetséges**, de minden esetben **figyelembe kell venni a tanulók egyéni adottságait**. **Biztosítanunk** kell a **tanuláshoz** és a **társadalmi beilleszkedéshez** szükséges **ismeretanyagot**, és a **készségfejlesztést** (önálló tanulásban használható eljárások, lényegkiemelés, megtartó emlékezet növelése, szóbeli kifejezőképesség gazdagítása, célszerű munkaszokások kialakítása, vizuális megfigyelőképesség fejlesztése, stb.). **A nevelési célokat sérülés-specifikus tartalmakkal egészítettük ki.**

Nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés

- A nemzeti, kulturális örökségeinket a **sajátosságaiknak megfelelően** ismerjék meg, pl. akadálymentes weblapok látogatásával.
- A **könyvtárak** látogatásánál ismerhessék meg a számukra nyújtott **szolgáltatásokat**.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

- Az **aktív részvételre** építő **tanítás** során alakítjuk ki bennük a **belső motiváltságot** és **beállítódást** az ez irányú aktív ismeretszerzésre.

Önismeret és társas kultúra fejlesztése

- Személyiségfejlődésüknek alapvető szerepe van a megfelelő **tanulási környezet** kialakításának. Tudatosítjuk bennük, hogy **felelősek saját biztonságukért, sorsuk és életpályájuk** alakításáért.
- Hozzásegítjük őket a **kulturált magatartási szokások** elsajátításához.
- Értelmi képességeik mellett **érzelmi intelligenciájuk** fejlesztését is szükségesnek tartjuk személyes és szakmai sikereik érdekében.
- A látássérülésből adódó **kompenzáló készségek** kialakításában segítségükre leszünk.

Testi és lelki egészségre nevelés

- Megismertetjük velük **fizikai terhelhetőségüket** (pl. nehéz súlyok emelésének kerülése, stb.).
- Elsajátítatjuk a **higiénés szabályokat**, a **szem óvásának tisztán tartásának** módját, betartatjuk a **látáskímélő előírásokat**.
- A szemük betegsége miatt **javasolt és ellenjavasolt mozgásformákat, sportokat** is megismertetjük.
- Feladatunk a **fokozott balesetveszély megelőzése**.
- A **helyes táplálkozás**, és az **egészségkárosító tényezők** megismertetése kiemelt feladatunk.

Családi életre nevelés

Az **önálló életvitelhez** szükséges ismereteket **folyamatosan alakítjuk** ki. Fontos feladatunk a látássérültek **életvezetéséhez nélkülözhetetlen rend** szeretetének és megtartásának kialakítása.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

A pedagógiai **személyiségfejlesztő** munkánknak hozzá kell járulnia a tanulóknak kialakuló **empátia**, és **segítő magatartás** létrejöttéhez.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

- Minél több **közvetlen tapasztalatot** biztosítunk a **természeti és társadalmi valóság** megismeréséhez.
- A természeti-és társadalmi környezet **kölcsonhatásait modellezés** segítségével ismertetjük meg.

Fejlesztő program

- A **vizuális megfigyelés, képzelet, emlékezet** fejlesztésével készítjük elő az adaptált ábrák (diagramok, grafikonok) **értelmezését**, a **térképek** használatát.
- Hozzásegítjük őket a **környezettudatos viselkedés** elsajátításához.

Pályaorientáció

- Tájékoztatjuk őket az **állapotuknak megfelelő**, általuk eredményesen, sikeresen végezhető **munkalehetőségekről**, foglalkozásokról.
- Lehetőséget biztosítunk az **önkorrekció**, az **együttműködés** képességének fejlesztésére, a **rugalmas gondolkodás** elsajátítására.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

A korlátozott munkalehetőségeik miatt törekszünk a **pozitív attitűd** kialakítására ahhoz, hogy az értékteremtő munkát, munkalehetőséget keressék. Fokozottan figyelünk a **gazdálkodásra való képesség** kialakítására.

Médiatudatosságra nevelés

Az önálló ismeretszerzés érdekében **jártasságot** alakítunk ki az **internet-használatában**, - ha szükséges – képernyőolvasó programmal. Megismertetjük őket a közösségi portálok **veszélyeivel**. Megtanítjuk a Magyar Elektronikus Könyvtár használatát.

A tanulás tanítása

- Megtanítjuk a látást kompenzáló **segítő eljárások alkalmazását** és azok **gyakorlását**. Olyan tudást alakítunk ki, amellyel aktívan tudnak szerepet vállalni a számukra **kedvező külső feltételek, körülmények kialakításában**.
- Megtanítjuk a **Magyar Elektronikus Könyvtár használatát tanulást segítő** célzattal.
- A látásteljesítményeikhez igazodó, **egyénnre szabott tanulási stratégiákat** alakítunk ki, **célszerű rögzítési módszereket** alkalmazunk. Ide tartoznak a csoportos tanulás módszereinek, így a kooperatív tanulási technikáknak a megismerése is.
- Feladatunk, hogy segítsük a tanulók **egyénnre szabott tanulási stratégiájának kialakítását**.

Kulcskompetenciák fejlesztése

Anyanyelvi kommunikáció

Elsődleges szerepe esetükben a **verbális kommunikációnak** van. Arra kell törekednünk, hogy a **szókincs mögött tényleges tartalom** legyen. A vizuálisan érzékelhető területeken **fogalmi általánosításokat** alakítunk ki. Megtanítjuk a **kommunikációs helyzetek értelmezésére**, a **metakommunikáció részleges elsajátítására**, a helyzeteknek megfelelő **szóbeli és írásbeli**

kommunikációra. Megismertetjük a látássérültek számára kifejlesztett **szoftverek** használatát. Megtanítjuk udvariasan **segítséget kérni** és azt **elfogadni**. Olyan **pozitív attitűdöt** alakítunk ki, hogy törekedjen a **nyilvánosság előtti megszólalásra**. Tanári irányítással képessé tesszük őket a **kommunikációban használt paralingvisztikai eszközök** használatára (beszédhang minőségének változtatására, az arckifejezések, gesztusok alkalmazására).

Idegen nyelvi kommunikáció

Társadalmi beilleszkedésüket, esélyegyenlőségüket növeli az idegen nyelv tudása. Megismertetjük a számukra szükséges **szövegfajták széles körét**. A nyelv elsajátításához szükséges **pozitív attitűdöt** alakítunk ki, az idegen nyelv iránti **érdeklődést felkeltjük**.

Matematikai kompetencia

A **speciális szemléltetés** segítségével ismertetjük meg a matematikai jeleket, képleteket, geometriai ábrákat, grafikonokat. A matematika iránt kialakított **pozitív attitűd** segíti, hogy képes legyen a **mindennapi élet problémáinak megoldására**.

Természettudományos kompetencia

Megismertetjük velük a gyengénlátással kapcsolatos **biológiai és fizikai ismereteket**. A **sérülésspecifikus szemléltető eszközök** használatával – szükség esetén – kialakítjuk a tanulóknál az **érdeklődést a természeti jelenségek megértése iránt**.

Digitális kompetencia

Megtanítjuk a speciális **képernyőnagyító-, olvasó programok** használatát. Képessé tesszük őket a számukra legmegfelelőbb **tanulási/munkakörnyezet kialakítására**, illetve ahhoz **segítség kérésére**.

Szociális és állampolgári kompetencia

Feladatunk, **saját személyiségének megismerése**, a **látáskímélő életmód kialakításának** megalapozása. Fokozottan figyelünk a **konstruktív kommunikációs képesség** kialakítására, mások **bizalmának elnyerésére**, az **eredményes stressz-, frusztráció-, és konfliktuskezelésre**.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

Az **egyéni életpálya** kiépítésének **megalapozása** a feladatunk. Ehhez a **sikerorientáltságot**, és az **innovációra való hajlamot** kell kialakítanunk.

Eszztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

A tanulók látóképességétől függ a képi gondolkodásuk, ábrázolásuk és önkifejező készségük. Az élményeiket, érzéseiket **erős kontrasztos képalkotó technikák elsajátításával** és

Fejlesztő program

alkalmazásával, megfelelő rajzeszközök használatával tesszük lehetővé. Felhívjuk figyelmét, a **saját külső esztétikuma, megjelenése** is fontossá váljon számára.

Hatékony, önálló tanulás

A látássérülés szempontjából leg**hatékonyabb tanulási módszerek begyakorlását** feladatunknak tekintjük. Ehhez a **szokásrend kialakításában, a megfelelő tanulási környezet** és az **egyénre szabott eszközök biztosítása** a feladatunk. A **pozitív attitűdöt** alakítunk ki, mely biztosítja a **folyamatosan fennálló motivációt, fejlett teherbíró, alkalmazkodó és kudarctűrő** képességet.

A NAT és a kerettanterv alkalmazása

A helyi tanterv készítésénél a NAT-ban és a kerettantervben foglaltak az irányadóak, de az egyes műveltségi területhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) **mindenkor a tanulók fejlődésének függvénye. A kerettantervi tartalmakat a tanulók egyéni adottságainak figyelembe vételével érvényesíthetjük.**

Minden műveltségterület oktatásában érvényesülnie kell:

- a látásteljesítményhez igazodó **szemléltetésnek,**
- a látássérülés tényét figyelembe vevő **munkakörülmények kialakításának,**
- a **látóképesség kihasználására nevelésnek,**
- **speciális tantárgyi, módszertani eljárások alkalmazásának,**
- szükség esetén a **feladatok megoldásához hosszabb időkeret biztosításának,**
- az **egyéni adottságok figyelembe vételének az értékelés során.**

Műveltségi területek

Magyar nyelv és irodalom

- A gyengénlátásból fakadó sajátos nehézség miatt az olvasás-írás tananyagának elsajátításához az **1-2. évfolyamon** – a rehabilitációs órák terhére – **magasabb óraszámot** biztosítunk – **szükség esetén.**
- Az ismeretanyag elsajátításához **rövidebb terjedelmű olvasmányokat** (kötelező olvasmányok) választunk. Hosszabb művek esetében lehetőséget nyújtunk a **hangos/digitális könyvek** olvasása is.
- A hangos **olvasási tempó, a hangsúlyos olvasást érintő követelményeknél figyelembe vesszük a látásteljesítményt.**

Fejlesztő program

- Az **írás tanításánál** törekszünk a **rendezett, áttekinthető írásképre**, melyet a tanuló **saját adottságainak megfelelő betűméretben** teljesít.
- **Többlet idő** biztosítunk a **helyesírás szótárak, lexikonok, könyvtárak** használatának megtanítására.
- Kiemelt feladatunk a tanulók segítése a **metakommunikáció értelmezésében, önálló alkalmazásában**.

Idegen nyelvek

Tanulásának célja, a **társadalomba való beilleszkedés** illetve az **esélyegyenlőség biztosítása**. Ennek érdekében kiemelten feladatunk a mindennapokban előforduló **élethelyzetek gyors megoldásának** megtanítása (információkérés, tájékozódás, segítségkérés, fejlett kommunikációs készség kialakítása az idegen nyelv használatában). A tanítás-tanulás folyamatában a **hallás utáni tanulást** tesszük hangsúlyossá, ezért a **hallási figyelem** és **emlékezet** fejlesztése szükséges. Megtanítjuk az **elektronikus szótár** használatát.

Matematika

Az oktatás kiemelt területe a **biztos számolási készség** kialakítása, hangsúlyt fektetve a **fejszámolási készség** fejlesztésére, az **ismerethordozók** (feladatgyűjtemények, táblázatok, számológépek) **használatára**.

A **tanítás során** figyelmet kell fordítanunk:

- a **követő, alkotó képzelet** fejlesztéséhez használt **diagrammok, grafikonok, ábrák áttekinthetőségére, kontrasztos színek használatára**,
- **mérés, szerkesztés** esetében - a látássérülés mértékétől függően – a **pontosság szempontjából engedményeket teszünk**,
- a **geometria tanítása** során a **vizuális észlelést** - lehetőség szerint - **kiegészítjük tapintásos megismeréssel is**.

Az **értékelés** során **engedményeket teszünk a mérés pontosságára**, a **grafikonkészítés**, a **térbeli építések**, az **írásbeli munkák esztétikuma** terén.

Ember és társadalom

A **térben és időben való tájékozódáshoz adaptált történelmi térképeket** használunk, a **térképjeleket megtanítjuk**. A műveltségi terület tartalmának meghatározásakor az alábbiak beépítése szükséges:

- Az **erkölcsstan** keretében szerzett speciális ismeretei segítségével megtanítjuk, hogyan élhet **etikusan**, a **pozitív diszkrimináció** segítségével.

Ember és természet

- Feladatunk a **tervszerű megfigyelés** elsajátíttatása:

Fejlesztő program

- a tanulók **vizuális megfigyelőképességének** fejlesztésével,
- széles **tapasztalati bázis** biztosításával, melyet a **hallás, szaglás, tapintás kiegészítő szerepével** érhetünk el.

- Kihasználjuk az **IKT** adta **lehetőségeket**.
- A **teljes látást igénylő jelenségeket** csak az **ismeret szintjén** sajátíttatjuk el (pl.: egyes fizikai, kémiai, biológiai jelenségek, stb.).
- **Lehetőséget** biztosítunk a **tanári és a tanulói kísérletek aktív részvételében**. A **fizikai-kémiai kísérletek** során szükséges azok **adaptálása**, „láthatóvá” tétele a tanulók számára, az **önálló vizsgálódásokat, megfigyeléseket egyénileg segítjük**.

A **követelmények** tekintetében – a balesetek elkerülése érdekében – a kísérleteknél **egyéni elbírálást** biztosítunk.

Földünk és környezetünk

A tartalom feldolgozása során biztosítjuk a gyengénlátó tanulónak a **használható térképeket** – **lényegkiemelő, kontrasztos jelzéseket**. A **filmek, fotók** bemutatásához **besötétített termet**.

A követelményeknek az ismeretanyag szempontjából **teljes körűen, de a számára megfelelő eszköz használatával kell eleget tennie**.

Művészetek

Mivel az élet minden területén a gyengénlátó tanulók nehézségekkel küzdenek, ezért fontos a **művészetek személyiségformáló hatása**.

- Az **éneke-zene** ismeretanyagában a **hallás utáni tanulást** helyezzük előtérbe. A **zenei jelrendszer** megismeréséhez **egyéni segítségnyújtást**, ha szükséges, **nagyított kottát** biztosítunk.
- A **dráma** a tanulók **térbeli tájékozódásának, mozgásuk harmóniájának** kialakításában, **alkotó-és kapcsolatteremtő képességük, kommunikációjuk** fejlesztésében kiemelt szerepet kap. A dramatizálás során a **játékbátorság növelése, a közönség előtti megszólalás** lehetőségének biztosítása feladatunk.
- A **tánc** a **mozgásbiztonság növeléséhez, a látás-mozgás koordinációjának** fejlesztéséhez nyújt segítséget.
- A **rajz és vizuális kultúrán** belül az ábrázolásban szükséges az **erős, kontrasztos hatást elérő eszközök biztosítása** a megfelelő vizuális élmény eléréséhez. A **szerkesztések során viszont engedelményeket teszünk**.

Informatika

A „gépírás” tanítása fontos feladatunk annak érdekében, hogy a mindennapi életbe adódó feladatokra felkészülhessenek. Segítjük a tanulókat abban is, hogy **tanuljanak meg ismeretlen könyvtárakban segítséget kérni** és ezúton tájékozódni. Megismertetjük velük az **elektronikus könyvtárak** igénybevételét és a **megfelelő weboldalakat**.

Életvitel és gyakorlat

A műveltségi terület **alapját a NAT-ban megfogalmazottak jelentik**, de hangsúlyt kapnak esetükben a **személyiségállapotukhoz tartozó életviteli technikák** is. Mindazokra az ismeretekre szükségük van, melyek a gyengénlátó tanulókat segítik a **mind teljesebb önálló életvitel elérésében**, illetve **pályaválasztásukban**. Ez miatt is szükséges, hogy hatékony fejlesztést biztosítsunk a **technikai jellegű munkafolyamatok tervezéséhez, kivitelezéséhez, munkakultúrájuk megalapozásához**. **Többletidőt** biztosítunk a különböző anyagok **érzéketli megismeréséhez**, az **adaptált eszközök használatához** egyéni igényeiknek megfelelően. Kiemelt figyelmet fordítunk a **balesetmentes szerszámhasználatra**. **Az értékelés során hangsúlyt kap a tanuló önmagához mért fejlődése**.

Testnevelés

Ők az **állapotuknak megfelelő mozgásnevelésben** részesülnek. A **rendszeres fizikai aktivitás** kiemelt cél. **A helyi tanterv a testnevelésnek a NAT-ban és a kerettantervben meghatározott fejlesztési feladatai közül tartalmazza a nem ellenjavalltakat**.

A **speciális tartalmak** kialakításánál **figyelembe vesszük**:

- a **mozgásbiztonság kialakítását, a mozgás-látás koordinációjának fejlesztését, a tájékozódó képesség fejlesztését,**
- a **helyes testtartást segítő gyakorlatokat**.

A követelmények meghatározása mindig a gyermekek egyéni állapotától függenek.

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

A pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció, rehabilitáció **céljai és feladatai a kötelező oktatás teljes vertikumában azonos súllyal jelentkeznek, azaz a nevelés-oktatás teljes folyamatába be kell épülniük**. Egyéni igények szerint **külön habilitációs, rehabilitációs órák szervezése** is szükségeszerű lehet, melyek döntően az individuális jelleg miatt **egyéni vagy kiscsoportos foglalkozások** formájában valósíthatók meg. A tanulók habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő foglalkozásai általában a következő **területeket** érintik:

- **látásnevelés,**
- **mozgáskorrekción (finommozgás, nagymozgás),**

Fejlesztő program

- az **olvasási készség** fejlesztése,
- **tájékozódásra** nevelés (tájékozódás vizuális támpontok alapján, stb.),
- **személyiségkorrekció,**
- **diszlexia, dysgraphia, diszkalkulia terápia** - szükség esetén,
- **logopédiai ellátás,**
- **gyógytestnevelés,**
- **mindennapos tevékenységek – eszközök – használata,**
- a **tehetséges tanulók** számára a tehetségük kibontakoztatásához szükséges **feltételek, eszközök, módszerek** biztosítása.

A hallássérült (nagyothalló) tanulók iskolai fejlesztésének elvei

„A hallássérült tanulónál – a hallás hiánya vagy csökkenése miatt – a szokásostól **eltérhet a nyelvi kommunikáció** (beszédértés, szövegértő olvasás, szókincs, nyelvi szerkezetek értése és használata, hangoztató beszéd, stb.) fejlettsége, ennek következtében a **megismerő tevékenység és a teljes személyiség fejlődése is megváltozhat**. A tanuló **nyelvi kommunikációja intenzív fejlesztést** igényel, mert ennek szintje általában nem korrelál életkorával, hallásállapotával – melytől pozitív és negatív irányú eltérés is lehet.

A nagyothalló tanulónál (a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásvesztés 30-45 dB közötti; *közepes nagyothallás esetén: a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásvesztés 46-65 dB közötti; súlyos nagyothallásnál a beszédhangok frekvenciatartományában mért hallásvesztés 66-90 dB közötti*). A nagyothalló tanulónál a hallás csökkenése akadályozottságot jelent a hangzó beszéd elsajátításában és értésében. Ennek mértéke a súlyos kommunikációs zavartól a normál nyelvhasználat megközelítésének szintjéig terjedhet.

A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochlearis implantált) hallássérült tanulóknál – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép beszédhallás mérhető. Fejleszthetőségük, fejlődési ütemük döntően függ attól, hogy a gyermek milyen életkorban volt a műtét elvégzésekor, intelligenciájától, illetve az esetleges pszichés fejlődési zavartól, stb. A nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását a hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai habilitációs és rehabilitációs, valamint az azzal párhuzamos pedoaudiológiai gondozás és az aktív szülői megsegítés eredményezi. A fejlesztés stratégiájának alapja döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazása. A beszédértés, a hangzó beszéd fejlődése hasonlóságot mutat az ép hallásúak beszédfejlődésével. A fejlesztés kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van szurdopedagógus jelenlétével, de az integrációjukra csak alapos pedagógiai diagnózis után kerülhet sor. Teljesítményüket a befogadó intézmény szakmai felkészültsége, nyitottsága, a szülők együttműködő készsége, valamint a gyermek kognitív és pszichés jellemzői és esetleg beszéd-és nyelvelsajátítási zavara (diszfázia) befolyásolja.

A hallássérültek „diszfázia típusú” társuló tanulási zavara a halmozott fogyatékoság egyik speciális változata. Összetett tüneti képe súlyosabb fokú nyelvi-és beszédfejlődési akadályozottságban, diszpraxiás és szenzomotoros integrációs zavarra utaló pszichomotoros jellemzőkben nyilvánul meg. A specifikus nyelvi zavar, valamint a kísérő pszichomotoros

Fejlesztő program

tünetek változatos formában, sajátos összetételben jelennek meg a hallási fogyatékoság enyhébb vagy súlyosabb mértéke mellett.

A hangos beszéd kialakulása után hallássérültté vált tanulók személyisége az előző csoportokhoz viszonyítva még sérülékenyebb, nehezen dolgozzák fel a hallás elvesztésével fellépő állapotváltozást: vagyis a nehezített kommunikációt, a környezettel való kapcsolatuk beszűkülését. Ebben az esetben fokozott segítségnyújtást igényelnek a kompenzációs csatornák kialakításához.”

A hallássérült (nagyothalló) tanulók fejlesztésének alapelvei

A **fejlesztési lehetőségeiket személyiségjegyeik**, intellektusuk mellett nagymértékben befolyásolja a **hallássérülés bekövetkeztének, felismerésének időpontja, kóroka, mértéke, a fejlesztés megkezdésének ideje**. A hallássérült gyermek fejlesztése az **általános pedagógiai tevékenységeken kívül gyógypedagógiai és egészségügyi célú rehabilitációs eljárások** folyamatában valósul meg. Ennek előfeltétele a rendszeresen végzett mérési, speciális pedagógiai vizsgálat, megfigyelési, tapasztalati eredmények figyelembe vétele, valamint az audiológus szakorvossal történő folyamatos kapcsolat. A szakszerű pedagógiai munka végzéséhez ismeretek, elemi tudnivalók (pl.: hallókészülés kezelése, stb.) szükségesek az őket nevelő-oktató pedagógusok számára.

A többségi iskolában történő együttnevelés

A nevelés-oktatás **szervezeti kereteinek** megválasztását, az alkalmazott **speciális módszereket** minden esetben a gyermekek **egyéni szükségletei** határozzák meg.

Az iskolánkban történő együttnevelést minden esetben a szülő/gyógypedagógus/pedagógus közös döntése előzi meg az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottság szakértői véleménye alapján.

Az együttnevelés **nem lehet formális**, iskolánknak szükséges változtatásokat végrehajtani a **valódi befogadás** érdekében, például **differenciálást, egyéni képességek figyelembe vételét** az **óraszervezésben, a probléma megoldásában, a teljes tantestület szemléletváltozásában**.

A **gyógypedagógus partner** a megoldásokban. Akkor válunk **inkluzív iskolává**, ha a **tanítási programok, a pedagógiai szemlélet és felkészültség, a szervezés, a tárgyi-és személyi feltételek igazodnak a gyermek speciális szükségleteihez**.

Az együttnevelés formái lehetnek:

Fejlesztő program

- **egyéni teljes integráció**, amelyben a gyermek az oktatás teljes időtartamában a befogadó csoportban van;
- *csoporthoz teljes integráció, amelyben a hallássérült csoport a befogadó iskola azonos osztályfokán tanul;*
- **részleges integráció**, amikor a tanuló a tanórák egy részén vesz részt a többi tanulóval együtt, a többi időt gyógypedagógussal, csoportban tölti;

Az **integrált** nevelés-oktatás során **figyelemmel** kell lennünk a következőkre:

- az **tantestület pozitív hozzáállására, bevonódására és toleranciájára;**
- **a pedagógiai programban, illetve a helyi tantervben figyelembe kell vennünk a hallássérült gyermek speciális fejlesztési igényeit a tananyag, a követelmény, az értékelési mód és a speciális módszerek tekintetében;**
- minden segítséget meg kell adnunk a **hallássérüléséből fakadó gyengébb nyelvi kommunikációs kompetenciájából adódó, fogalmi gondolkodásából eredő hátrányának** és ezzel összefüggő esetleges **tanulási nehézségek** leküzdéséhez;
- **az értékelésnél figyelembe kell vennünk a hallássérülés következményeként fellépő kommunikációs nehézségeket, a szókinccs esetleges elmaradását, a szóbeli-írásbeli kifejezőképesség gyengeségét, az abban előforduló grammatikai hibákat és kiejtési problémákat;**
- **nem állítunk olyan követelményeket, melyek számukra teljesíthetetlenek**, pl. hosszú memoriterek, hangsúlyos, ritmusos versmondások, tollbamondás utáni esetleges hibák, stb.
- **Értékelésüknél az egyéni fejlesztési tervet figyelembe kell venni.**

Iskolánk **pedagógusai vállalják**, hogy:

- segítik a **gyermek beilleszkedését** a közösségbe,
- **konzultációs, hospitálási és osztálytermi együttműködési lehetőséget biztosítanak a gyógypedagógus számára,**
- **mindent megtesznek a hallássérült gyermek sikeres integrációja érdekében,**
- szükség esetén megszervezik az **egyéni korrekciós órákat.**

Az eredményesség érdekében szükség van a **szülők és az iskola aktív közreműködésére** is.

A NAT és a kerettanterv alkalmazása

Kiemelt fejlesztési feladatok:

Fejlesztő program

A hallássérült tanulók nevelésében a **NAT-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadóak**, de az egyes műveltségi területekhez rendelt **tartalmak és fejlesztendő képességek** (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a **tanulók egyéni fejlődésének a függvényei**.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Segítjük őket abban, hogy az érzékszervi fogyatékkal együtt élve, önmagukat elfogadva a **munka világának aktív részeseivé** váljanak a **sikeres társadalmi beilleszkedés** céljából. Meg kell, hogy tanítsuk, hogy **felelősek saját sorsukért és életpályájuk alakításában**.

A családi életre nevelés

A megfelelő önismeret és a **reális énkép** kialakításával, a **pozitív családminták bemutatásával** értékeket alakíthatunk ki.

Médiatudatosságra nevelés

Az ismeretszerzésben kiemelt szerepe van a **vizuális csatornáknak**. Arra kell törekednünk, hogy az így szerzett **ismeretek valósághűek** legyenek, az **ismeretanyag a fogalmi általánosításokat, az árnyaltabb kommunikációt** is fejlessze. A **szókinccs és a fogalmak bővítése, a nonverbális úton szerzett ismeretek** fontos részét képezik az egyéni szükségletekhez igazított fejlesztésnek. Szükséges a **társadalmi kapcsolatépítés és kapcsolattartás** formáinak megismertetése, elsajátíttatása, gyakorlása. Szükség esetén **feliratozott filmeket** is biztosítunk számukra.

Nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés

Az **identitástudat** kialakítását a **kulturális örökségek megismerésén** keresztül valósítjuk meg. **Szemléletük, nyitottságuk** alakításában **olyan kapcsolatteremtő módokat** kell megtanítanunk (pl. internet, szabadidős tevékenységek, kulturális rendezvények, stb.), melyeken keresztül **sorstársaikkal érintkezésbe tudnak lépni**.

Fenntarthatóságra, környezettudatosságra nevelés

Tevékenyen, illetve megfigyelés útján juttatjuk el a tanulókat a **környezet átalakításának, megóvásának és fontosságának** felismeréséhez, minél fiatalabb kortól kezdődően.

Pedagógiai segítséget nyújtunk abban, hogy **minél több vizuálisan jól érzékelhető, saját élményen alapuló ismereteket** gyűjtsenek.

A tanulás tanítása

Tanulási folyamatukat **lényegesen nehezíti** a különböző mértékű **kommunikációs akadályozottságuk**. A tanulással kapcsolatos **speciális igényeik, lehetőségeik** (emlékezet, annak struktúrája, dysphasiás jegyek, részképesség-zavarok, stb.) feltárására építve valósítjuk

Fejlesztő program

meg az **egyénre szabott fejlesztést**. Az iskolai évek során elsajátítatjuk az **önálló tanulást segítő eszközök** (pl. számítógép, internet, elektronikus és iskolai könyvtár) **készségszintű használatát**. A hatékony tanulási módszerek érdekében alkalmazzuk a kooperatív tanulási technikát is.

A testi és lelki egészségre nevelés

Megismertetjük azokat a **technikákat**, melyekkel **hallásmaradványuk aktivizálható**. **Életmódjuk, életvitelük** alakításában hangsúlyt helyezünk a **komplex kommunikációs lehetőségeik fejlesztésére** (hallásmaradvány kihasználása, szájról olvasás, stb.). Szükséges **felismerniük** a környezetükben előforduló ártalmas magatartási normákat, **szokásokat**, hogy **ne vegyék azokat át**. **Megismertetjük** velük **saját értékeiket**, hogy életmódjukra vonatkozóan **helyes döntéseket** tudjanak hozni, **képesek legyenek** majd a **társadalmi integrációra**.

- A hallássérült tanulók számára a **mozgás**, a **testedzés** olyan kompenzációs terület, ahol kommunikációs hátrányaikkal is **jelentős sikereket** érhetnek el. Emellett **segíti** őket **belső feszültségeik levezetésében**, így **segítve az indulatok kezelését**.
- Hozzájárulhat az esetlegesen fennálló **egyensúlyproblémák kezeléséhez**.
- Biztosítjuk számukra – kommunikációs problémáik által kialakult veszélyeztetettségük miatt – a **szexuális nevelés**, a **szenvedélybetegségeket megelőző programokat**, illetve a **biztonságos internethasználat** megismerését.
- Biztosítjuk az **érzelmek, indulatok, belső feszültségek** verbális kifejezésének nehezítettsége miatt a **művészetek** (képzőművészet, tánc, stb.) **általi levezetés** lehetőségét.
- Megismertetjük a **társadalmi normáknak megfelelő indulat-kifejezések verbális és nonverbális formáit**.
- Tájékoztatjuk őket, ha szükségük van rá, **segítő szakember is rendelkezésükre áll** (iskolapszichológus).

Pálvaorientáció

Az iskolai fejlesztések során kiemelt feladatunk a lehető legnagyobb **önállóságra nevelés**. Megkeressük azokat az **eljárásokat, módszereket, tevékenységeket**, melyek az **önálló életvitel kialakításában** segítik őket. Fontos azokat a **személyiségjegyeket** feltárnunk, melyek a tanulók **további sorsát döntően befolyásolhatják**. Segítjük őket abban, hogy **reálisan mérjék fel a hallássérülésükből adódó akadályozó tényezőket**. A kialakított reális énképük, önismeretük segíti őket abban, hogy a számukra leg**megfelelőbb, legelérhetőbb szakmát tanulhassák**, és majd a **munka világában**, azon keresztül a **társadalomba is**

beilleszkedjenek. Ennek eléréséhez **integrációs gyakorlatra** van szükségük, ahol **megismerhetik a hallók világát** (pl.: kommunikáció gyakorlásával „természetes” közegben, illemszabályok, írott-és íratlan törvények megismerésével).

Kulcskompetenciák fejlesztése

A NAT-ban és a kerettantervben a megjelenő tartalmak speciális ismeretekkel, képességekkel egészülnek ki, így a kompetenciák fejlesztésénél ezeket is figyelembe kell vennünk.

Anyanyelvi kommunikáció

Kiemelt feladatunk:

- **beszédértés** fejlesztése,
- **szövegértő olvasás** fejlesztése,
- konkrét tapasztalatokon alapuló **szókincsfejlesztés**,
- **a beszéd használata**,
- és **az írásbeli kifejezés** fejlesztése.

Idegen nyelvi kommunikáció

Az **idegen nyelv** elsajátításának képességét erősen **befolyásolja a hallássérült tanuló állapota, szókincse, nyelvi kommunikációjának szintje.** Az **egyéni képességeihez alkalmazkodva** kell a nyelvet megtanítanunk, nekik elsajátítaniuk ahhoz, hogy a **köznapi élethelyzetekben azt alkalmazni tudják.**

Matematikai kompetencia

A matematikai **gondolkodás** fejlesztését a **szűkebb szókincs, az alacsonyabb nyelvi szint** jelentősen befolyásolja. **Gondolkodásuk kevésbe flexibilis,** esetenként **gondot okozhat** az egyes **témakörök, feladattípusok, műveletek közötti váltás.** A **matematikai fogalmak** elsajátíttatásában **használjuk a mindennapi élethelyzeteket, a tanórai modellezéseket** valamint **azok verbális megfogalmazását.** Az auditív csatorna részleges kiesése miatt a **matematikai kompetencia kialakulásához több időt, rendszeres gyakorlási lehetőséget, ismétlést** biztosítunk számukra.

Természettudományos és technikai kompetencia

Mivel a hallássérült tanulók elsősorban a környezetükből **látás útján szereznek információkat,** ezért a természeti folyamatok **megértését szemléltetéssel, modellezéssel, tényleges cselekedtetéssel - kísérletezéssel** segítjük elő.

Digitális kompetencia

A hallássérültek **egyik legfontosabb információszerzési** illetve **kommunikációs eszköze** a számítógép. Kiemelt feladatunknak tekintjük a **keresőprogramokkal való megismertetésüket**, mely **segíti őket a lényegkiemelésben**, az **írott szöveg megértésében**. Mivel **erősen motiváltak** a digitális eszközök használatában, ezt a **motivációt használjuk ki** más tantárgyak esetében is. Mivel **problémát** jelent számukra az **ok-okozati összefüggések felismerése**, ezért az IKT használata során felmerülő **valós és virtuális kapcsolatok megkülönböztetésének** oktatására is hangsúlyt fektetünk.

A hatékony, önálló tanulás

Mivel az **önértékelésük** esetenként **nem reális**, szókincs és beszédértési problémáik miatt az **önálló tanuláshoz szükséges képességek kialakítására** nagy figyelmet fordítunk.

Megtanítjuk **reálisan értékelni munkájukat**, és azt, hogy **hogyan kell tanácsokat, információkat kérni**. Különböző **tanulási technikákat** ismertetünk meg velük (szótárak, lexikonok, ezek digitális változatainak használata). Kialakítjuk az **önálló ismeretszerzés igényét**.

Szociális és állampolgári kompetencia

Támogatjuk őket abban, hogy **el tudják fogadni sérülésüket**, illetve az abból adódó **hátrányaikat**, az esetlegesen kialakuló **konfliktusok és stressz helyzetek kezelésében**. A megfelelő társas kapcsolatok kialakításával képessé tesszük őket az **udvarias viselkedésre**, és a későbbi **társadalmi beilleszkedésre**. Individuális beállítódásuk, gondolkodásuk miatt fontos feladatunk a **közösségi beilleszkedés szabályainak megtanítása** és az **arra nevelésük**.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

Minél korábban (5. osztálytól) fontos az **életpálya építést** megalapozó, **pályaorientációs** tevékenység, hogy **szüleikkel együtt** megismerhessék a **választható szakmák körét**, a tovább tanulási lehetőségeket. Kellő figyelmet kell fordítanunk a **sikerorientáltság**, az **innovációs készség** kialakítására.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

Az esztétikai nevelésük nemcsak **személyiségük színesebbé tételét** szolgálja, hanem fontos eszköze **társadalmi beilleszkedésüknek, önkifejezésüknek**. Elsősorban a **vizuális kultúra**, a **manuális tevékenység** (festés, stb.) lehet az önkifejezés eszköze, mely a későbbi pályaválasztásukat is befolyásolhatja. Ehhez **szakköri tevékenységet** biztosítunk számukra.

A nagyothalló tanulók iskolai fejlesztése

Oktatásuk pedagógiai szakaszai módosításokkal megegyeznek a NAT pedagógiai szakaszolásával.

A nagyothalló tanulók nyelvi szintje általában indokolja, hogy a **bevezető szakaszt hosszabb** időszámban, teljesítését - indokolt esetben - **két évben** biztosítsuk. Az iskola pedagógiai programja és helyi tanterve alapján a későbbiekben is lehetőséget adunk **egy évfolyam tananyagának egy tanévnél hosszabb időtartamban történő feldolgozására**. Az **alapozó szakasz** időszámban a **nyelvi-kommunikációs készségek** kialakítását, fejlesztését hangsúlyozzuk ki. Ekkor a **szókincs fejlesztését**, a **köznapi nyelv elemeinek elsajátítását**, a **beszédérthetőség fejlesztését**, a **nyelvi különbségek kezelését**, valamint a **nyelvi-szociális érintkezési formák kialakítását** végezzük. Célunk, hogy az **alsó tagozatos szakasz végére** – optimális esetben – a nagyothalló tanuló **fejlettsége elérje, vagy közelítse meg az azonos korú halló tanulók szintjét**. A **felső tagozatos szakaszra** már **kialakultnak tekinthetjük az egyéni beszédállapotot**. Erre támaszkodva valósítjuk meg:

- a **nyelvi rendszer** további **finomítását**, a **nyelvi-kommunikációs szint emelését**, az **olvasás-írás eszköz szintű használatát**,
- a **nyelvi érintkezési formák bővítését**: **tágabb tájékozódást** a köznapi nyelvhasználatban, **árnyaltabb alkalmazást**, a műveltségi területek és témák tartalmának **megfelelő fogalmak értő használatát**,
- a **szociális kapcsolatrendszert**, az **érintkezési formák pontos érzékeltetését**, a **kommunikációs szándék megfelelő nyelvi formáinak megválasztását, alkalmazását**.

Valamennyi szakasz **kiemelt pedagógiai feladata**:

- **beszédhallás folyamatos fejlesztése**,
- **a pályairányítás, reális pályaválasztás előkészítése**,
- **a továbbtanulásra való felkészítés**,
- **az épen maradt funkciók fejlesztése, a tehetség gondozása**.

Kulcskompetenciák fejlesztése

Anyanyelvi kommunikáció

Kiemelt feladatunk:

- **spontán beszédhasználat** (beszédértés, önálló nyelvi kifejezés, beszédérthetőség) fejlesztése;

- a kapcsolatteremtés nyelvi eszközeinek elsajátíttatása;
- az **önálló szövegértő olvasás** fejlesztése, az **alsó tagozaton hangsúlyosabban köznapi témájú** szövegekre támaszkodva, majd később **fokozatosan irodalmi művek** bevonásával. Az **olvasásra alapozó tanulás** alapjainak lerakása;
- a **beszélt és írott nyelv grammatikai rendszerének tudatos felépítése, gyakorlása;**
- a **nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének** megtámogatása, mind a **bemenetnél** (beszédhangok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a **feldolgozásnál** (szó, grammatika, mondat, bekezdés, szöveg);
- **konkrét tapasztalatokon alapuló szókincsfejlesztés** (különösen az elvont fogalmak, az állandó szókapcsolatok, az árnyaltabb megfogalmazási formák megismertetése és alkalmazása);
- a kapcsolatteremtés nyelvi eszközeinek elsajátíttatása;
- az **ismeretek elsajátításában a hallás útján megszerzett információkat** is használják fel;

Idegen nyelvi kommunikáció

A **nyelvoktatás** mindig az egyes tanulók **egyéni képességeihez, hallásállapotához, anyanyelvi szintjéhez** igazítjuk. **Korszerű módszerek** alkalmazásával, a **köznapi helyzetekben történő kommunikációt** fejlesztjük.

- Az **értékelés alóli felmentés célja** ebben az esetben a **képességfejlesztés**, fő feladatunk pedig az **idegen nyelvi készségek** fejlesztése, az **elemi szintű nyelvtanulásra történő felkészítés**.

A **NAT-ban rögzített tananyaghoz képest a tanulók nyelvi állapota, fejlettségi szintje határozza meg számunkra a differenciálást, a tananyag redukálásának mértékét, illetve annak helyettesítését.**

Matematikai kompetencia

A hallássérülésből adódó **szókincs-és beszédértésbeli, szövegértő olvasásbeli eltérések kihatnak a gondolkodási műveletek flexibilitására. A matematikai gondolkodás fejlesztését** tevékenykedtetéssel, manipulációval, speciális szemléltetéssel és a **tananyagok interaktív tábla és digitális tananyag** alkalmazásával valósítjuk meg.

- A **valóságos élethelyzetekben előforduló matematikai tartalmak** megragadása mellett a **leíró nyelvi kifejezésformákat** is gyakoroltatjuk.

- A **matematikai tartalmakat nyelvi készségeiknek megfelelő szintű szöveges feladatokkal** reprezentáljuk.

Fejlesztő program

- **Kiemelt feladatunk a szemléltetés**, melyben a valós élethelyzetek megélését, a verbális megfogalmazással kísért konkrét tárgyi tevékenység kap központi szerepet az interaktív tanulási lehetőségek mellett.

- A matematikai jelrendszer **készség szintű alkalmazásával** a **gondolkodásfejlesztés mellett** elősegítjük a **nyelvi kompetencia** fejlődését is.

A **matematikai kompetencia** kialakulásához az ő esetükben **több időt, rendszeres gyakorlási lehetőséget, többszöri ismétlést, korrepetálást** biztosítunk.

A helyi tantervben – ha szükséges – a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez **differenciáljuk, redukáljuk vagy helyettesítjük az ismeretanyagot.**

Természettudományos kompetencia

A **megértés érdekében** a hatékony, önálló tanulás kompetenciához kapcsolódó tantárgyak tanításában a **szemléltetést, a kísérletezést, a természeti folyamatok, jelenségek modellezését** tekintjük alapvető feladatunknak.

Digitális kompetencia

A nagyothalló számára is az információk tárházát jelenti az **informatika. Használatát nehezíti a szűkebb szókincsük és az ebből fakadó szövegértési nehézségük.** Kiemelt feladatunk a **szövegértést segítő keresőprogramok megismertetése** (digitális szótárak, képkereső programok, stb.). Fontos felismertetni velük, hogy az **információk gyűjtése** majd az **azokkal való továbbdolgozás** miként vezet **új digitális tartalmak kialakulásához.** Az **internet** számukra **lehetőséget** biztosít arra, hogy **kapcsolatot létesítsenek halló emberekkel, illetve sorstársaikkal.** Meg kell ismertetnünk velük ennek **nyelvi kultúráját,** valamint a **kapcsolatkeresésben rejlő veszélyeket.** Mivel ők **erősen motiváltak** a digitális eszközök használatában, ezt a **lehetőséget kihasználjuk más tanórákon is.**

A **tárgyi tudás** megszerzését **széles körű szemléltetéssel** biztosítjuk (szöveg, hang, kép, animáció, videó, interaktivitás), ami élményszerűvé teszi számukra a tanulási folyamatot. A **multimédia bevonása** a tanulási folyamatba lehetővé teszi a **többféle csatornán, többféleképpen és többszöri ismétlést biztosító információt.** A **vizuális kommunikáció** elsajátítására is lehetőséget biztosítunk, mivel a **látványszerkesztés** is előtérbe kerül. A hatékony informatikatanítást számukra megfelelően biztosítjuk. Lehetővé tesszük az egyes tanulókkal való **differenciált foglalkozást,** a hallássérült tanulók sikerélményhez juttatását.

A NAT-ban rögzített tananyaghoz képest a helyi tanterv szintjén – ha szükséges – a tanulók nyelvi állapotához, fejlettségi szintjéhez **differenciálunk, redukálunk vagy esetleg helyettesítjük az ismeretanyagot.**

Szociális és állampolgári kompetencia

Fejlesztő program

A hallássérülésből adódó **nehezített élethelyzetek**, és **kudarckok feldolgozásában** segítjük, ha a tanulóban **reális énképet, önkontrollt, empátiát és toleranciát** alakítunk ki, valamint **megismertetjük a frusztráció és stressz kezelésének technikáit**. Fontos feladatunk a **konfliktuskezelés, a meggyőzés, kapcsolatépítés, csoportszellem és a kapcsolódó kommunikáció elsajátíttatása** – szükség esetén iskolapszichológus bevonásával.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

A tanulók későbbi **társadalmi érvényesüléséhez** fontos a **körültekintő pályaorientáció**, az **irányított, tervezett pályaválasztás**. Megismertetjük őket a **számukra elsajátítható szakmákkal, továbbtanulási lehetőségekkel**, és mindazokkal a **technikákkal**, melyek segítik beilleszkedésüket a **középiskolába és a felsőoktatásba**.

Estétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség

A művészet **nyelvének értése és használata** újabb **kommunikációs csatorna** a hallássérült gyermek számára. A **nyelv fejlesztésére, az érzelmi élet gazdagítására, a személyiség formálására** a **képi, térbeli gondolkodást, a kreativitást, a problémák felvetésének és megoldásának képességét, az empátiát, az elfogadást, az ízlés kialakítását** is figyelembe vesszük.

A hatékony, önálló tanulás

- **Különböző tanulási technikákkal** ismertetjük meg őket (szótárak, lexikonok, ezek digitális változatainak használata).
- Kialakítjuk az **önálló ismeretszerzés igényét** (könyvtár, internet).
- Megtanítjuk az új **információk rendezését**, fejlesztjük **gondolkodási képességeiket** a **képzleti és a fogalmi gondolkodás** területén is.

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

A pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitációs foglalkozásokat a **gyermekek állapotához** igazodóan **egyéni vagy kiscsoportos** formában szervezzük meg. Kiemelten fontos feladatunk a **mentálhigiénés gondozás és a pszichológiai ellátás** is – szükség esetén, iskolapszichológus bevonásával.

Pszichológiai habilitáció, rehabilitáció:

- **felismerjük a társuló korai zavarokat**, szakemberhez irányítunk, támogatjuk a minél korábbi terápiához jutást;
- **megelőzzük a másodlagos sérülések kialakulását;**
- **segítjük a másság elfogadását, megélését;**

Fejlesztő program

- erősítjük az önbizalmukat, segítjük őket a negatív élmények feldolgozásában;
- támogatjuk őket az akadályozott kommunikáció miatt nehezített érzelmeik, indulataik kezelésében, a belső feszültségeik levezetésében;
- segítjük a nyelvi akadályozottság miatti konfliktusok kezelését;
- a családokat támogatjuk a sérült gyermek nevelésében, ezzel segítve az egészséges személyiség kialakulását;

Az egyéni anyanyelvi nevelés keretében feladatunk:

- nyelvi kommunikáció megindításának támogatása,
- a beszédfejlődés természetes vonulatának bejárása, az érthető, a megközelítően természetes beszéd kimunkálása,
- a még hiányzó beszédhangok kialakítása, automatizálása, a meglévő hibás hangok korrekciója logopédus szakember bevonásával,
- a szupraszegmentális elemek megfelelő használatának tudatosítása, a helyes beszédprozódia állandó gyakorlása,
- a grammatikai, pragmatikai hiányosságok korrekciója,
- a szókincs folyamatos bővítése, a szavak, kifejezések értelmezése a jó beszédprodukciónak érdekében – szurdopedagógus segítségét igénybe véve.

Tehetséggondozás

Az átlagnál jobb anyanyelvi képességgel rendelkező tanulók anyanyelvi kompetenciájának kiemelt fejlesztését vállaljuk a következő területeken:

- a szövegértési és szövegalkotási automatizmusok kialakítása az egyes szövegtípusok szerkezeti és jelentéstani jellemzőinek felfedeztetésével;
- a kommunikáció tudatos felépítése különféle helyzetekben és szövegtípusokban;
- a kommunikációs magatartásmódok és tevékenységek egyszerre kreatív és normatív használata;
- a nyelvi problémák észlelése, azok folyamatos fejlesztése;
- az egyéni közlési stratégiák kialakítása, és azok használata;
- a nem verbális önkifejezés képességének fejlesztése, illetve a társak nem verbális jeleinek értelmezése;

A kiemelkedő matematikai logikával rendelkező tanulók matematikai kompetenciájának fejlesztése és a szövegértési kompetencia szintjének olyan szintre emelése, mely képessé teszi őket a szöveges feladatok megértésére.

Az anyanyelvi és a kiemelkedő egyéb kompetenciák mind magasabb szintű és szélesebb körű birtoklásának elősegítse minden műveltségi területen, mely képessé teszi őket a

Fejlesztő program

verbális, hangzó és képi kommunikáció eszközeinek és kódjainak, a különböző **információhordozók** üzeneteinek megértésére és feldolgozására, ezzel az **önálló tanulási** képességek gyakorlására.

Fejlesztő program

A beszéd fogyatékos tanulók iskolai fejlesztésének elvei

„Beszéd fogyatékos az a tanuló, aki a **receptív és/vagy expresszív beszéd/nyelvi rendszer** szerveződése, fejlődési eredetű vagy szerzett zavara életkorától eltérő, különböző klinikai képekben megmutatkozó tüneti sajátosságai, valamint a verbális tanulási folyamatok atipikus fejlődése miatt a későbbi társadalmi beilleszkedés szempontjából veszélyeztetett.”

Ez **együtt járhat**:

- a nyelven kívüli **kognitív képességek és a viselkedésszerveződés zavarai**val,
- azok **maradványtüneteivel**,
- az **olvasás, írás, helyesírás, számolás** területén kialakuló **verbális tanulási zavarral**.

„Beszéd fogyatékos az a tanuló, akit a szakértői bizottság sajátos nevelési igény megállapítása céljából diagnosztikus protokollra épülő komplex állapotfelmérés alapján annak minősít.”

A beszéd fogyatékos tanulónál – az egészen enyhe alaki eltérésekhez társuló, észlelési és feldolgozási problémáktól az érthetetlen beszédig – sokféle változatban előfordulhatnak. A súlyos beszéd fogyatékos tanulónál különböző másodlagos pszichés zavarok (magatartási zavar) is kialakulhat.

Az iskolai oktatás, a pedagógiai, logopédiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció a beszéd és nyelvi teljesítmény függvénye.

Ezek **csoportjai**:

- **nyelvfejlődési zavar** (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia – maradványtünetként beszédgyengeség)
- **orrhangzós beszéd**
- **folyamatos beszéd zavarai** (dadogás, hadarás)
- **diszfónia**
- **logofóbia** (mutizmus különböző típusai)
- **centrális eredetű szerzett beszédzavarok** (centrális pöszeség, gyermekkori afázia, diszartria),
- **verbális tanulási zavarok együttjárása az olvasás, az, írás, a helyesírás, a számolás területén mutatkozó problémákkal, vagy ezek halmozott előfordulása.**

A dadogás, hadarás, diszfónia **serdülőkorban is** jelentkezhet.

A beszéd fogyatékos tanulók iskolai fejlesztése

Fejlesztő program

A **beszéd fogyatékos, beszéd- és nyelvi fejlődésben akadályozott** tanulók iskolai fejlesztésének **alapelvei, célja és kiemelt feladatai**

Az **iskolai fejlesztésben**, a speciális nevelési igények kielégítésében elsőbbséget élvez az **ép beszélő környezetben integráltan történő oktatás**. Segíti számukra a felfelé nivellálást **segítő pedagógiai környezet**. Súlyos esetben előfordul, hogy szegregált intézményben napi rendszerességgel történő **terápia után** kerül a tanuló hozzánk, a többségi iskolába.

A beszéd fogyatékos tanulók **beszéd és nyelvi fejlesztése egyéni fejlesztési terv alapján komplex fejlesztést szolgáló foglalkozások keretében, az egyéni képességekhez igazodó tevékenységrendszer** keretében történik. **Az iskolai oktatás, a pedagógiai, logopédiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció a beszéd fogyatékoság jellegétől függ.**

A beszéd fogyatékos tanuló a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján adott tantárgy(ak), tantárgyrész(ek) **értékelése alól mentességben** részesülhet.

- Fejlesztésükben törekednünk kell a **pszichológiai és fiziológiai tényezők összhangjára, a személyiség és a beszéd működés kölcsönhatására, a funkcionális összefüggésrendszerre.**

- **Fejlesztésüknek tudatosnak, tervszerűnek** kell lenni. A **beszéd állapotának felmérésétől az egyénre szabott terápia meghatározásán át a tudatos módszerválasztáson keresztül a komplexitást és a folyamatkövetést** is meg kell valósítanunk.

- A **módszerek megválasztásánál figyelembe kell vennünk az életkort, a kognitív készségeket, a szocioadaptív viselkedést és a szociokulturális környezet sajátosságait.**

- A fejlesztésben **meghatározó** szerepe van a **sokoldalú percepciók fejlesztésnek**, melynek során a **kinesztéziás, a hallási, látási, a beszéd motorikus** hatások egymást erősítve fejlődnek.

- Fontos **tudatosan** kihasználnunk a **transzferhatásokat**, mivel a nyelvi és a kognitív hatások szoros kölcsönhatásban állnak, **komplex fejlesztéssel** a terápia hatékonysága fokozható.

- A beszéd fogyatékos tanulók **nevelésénél, oktatásánál az osztálycsoportban megvalósuló, szakmailag megalapozott, differenciált foglalkoztatás** mellett kell biztosítanunk a **csoportos foglalkozások** változatos szervezeti kereteit is.

- A fejlesztést a szülők támogató együttműködése segíti. A terápiaiban a minél gyorsabban **automatizálódó jó beszéd szint** elérése érdekében, a tanulóval kommunikáló **valamennyi felnőtt partnerséget** kell, hogy vállaljon.

A **tanítás-tanulás folyamatában** kiemelt figyelmet a:

- **tanulásszervezési módokra,**

- a **tanulási és értékelési eljárások** terén a **tehetségesnek bizonyuló tanulók gondozására** fordítunk, mely támogatja a pályaaorientációs folyamatot.

Fejlesztő program

Az iskolai fejlesztés pedagógiai szakaszai

A pedagógiai szakaszok megegyeznek a NAT-ban alkalmazott szakaszolással. A helyi tantervben a bevezető szakasz időtartamának megnövelését, általában az első évfolyam tananyagának két tanévre történő elosztását – indokolt esetben - tudjuk biztosítani.

A többségi iskolában történő együttnevelés

A beszéd fogyatékos tanulók integrált oktatását felvállalva **inkluzív pedagógiai szemlélettel** és a **különleges nevelési, oktatási, fejlesztési igénynek megfelelő feltételekkel** kell rendelkezniük. **Ismernünk** kell a **fogyatékoságból eredő hátrányokat**, hogy a beszéd fogyatékos gyerek **hozzájuthasson** azokhoz a **szolgáltatásokhoz**, melyek a **hátrányok csökkentését, leküzdését** segítik. A gyermek **harmonikus fejlődése** érdekében a **szülőknek** és a **segítő szakembereknek együtt kell működni**.

A NAT alkalmazása

Fejlesztési területek, nevelési célok

A beszéd fogyatékos tanulók nevelésében a NAT-ban leírt fejlesztési feladatok, az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, a fejlesztendő képességek az irányadóak, de azok fejlődési útjai, módjai, és kialakulásuk időtartama módosulhat.

A Nemzeti azonosságtudat, a Hazafias nevelés, Állampolgárságra, demokráciára nevelés, Családi életre nevelés, Felelősségvállalás másokért, Önkéntesség, fenntarthatóság, környezettudatosság, Gazdasági és pénzügyi nevelés, Médiatudatosságra nevelés:

Hazánk történelmének és jelen eseményeinek megértésén keresztül kell képessé válnia a társadalmi folyamatok megismerésére, a társadalom színterein való eligazodásra. Fel kell készítenünk a **felnőttség** és a **tágabb környezet** megismerésére, az **állampolgári jogok** és **kötelességek** érvényesítésére. Kiemelt feladatunk a **családi életre való felkészítés**. Nagy jelentőséggel bír az **együtt érző, segítő attitűd** kialakítása, a **szociális érzékenység**, az **önálló feladatvállalás** képességének kialakítása. Kiemelt feladatunk, hogy **ismerje**, és **használni tudja az ismertszerzés legmodernebb eszközeit** (pl.: internet).

Fejlesztő program

A fent említett fejlesztési feladatok megvalósítása során a tanulónál **felmerülhetnek** esetleges **szövegértési problémák, absztrahálási, lényeg-kiemelési** nehézségek. Pedagógusaink **rövidített, tömörebb, képpel, segédeszközökkel** támogatott szövegekkel segítik a tanulók munkáját. Feladatunk továbbá, hogy az **alapfogalmakat** megértsék, **memorizálásukat egyénre szabott módszerekkel** támogassuk. Fontos a **kifejezőkészség állandó fejlesztése, a kommunikáció iránti igény** egyéni kialakítása. Ehhez az **interperszonális készségek** fejlesztését, a **szociális érzékenység** alakítását, az **együttműködésre való képesség** fejlesztését, a **különböző konfliktuskezelési eljárások** megtanítását alkalmazzuk.

Testi és lelki egészségre nevelés

A pedagógusok **segítik** a tanulót **beszéd és nyelvi zavarának reális megismerésében, elfogadásában, szociális kapcsolatainak kifejezésében**. Kiemelt feladatunk a tanulók **önismeretének** fejlesztése, **motiválásuk** a beszédhibájuk leküzdésére, **felkészítésük** az esetlegesen előforduló **hullámvölgyekre, azok kezelésére**, valamint arra, hogy a maradandó tünetekkel is **teljes életet tudjanak élni**. Mivel kommunikációjuk korlátozott, ezért **nehezebben tudják érzelmeiket verbálisan kifejezni**, külön figyelmet kell fordítanunk az **érzések megfelelő kezelésére, kifejezésére**.

Az **egészséges és tudatos életmód** kialakítása, a **káros szenvedélyek megelőzése** kiemelt feladatunk. Biztosítjuk a **rendszeres mozgásélményt, testedzést**.

Médiatudatosságra nevelés

Az **információszerzésben, a tanulásban, a szociális-kommunikáció** fejlesztésében az **informatikai eszközöknek** kiemelt szerepe van. A számítógép **írástechnikai segédeszközként, tanulási és munkaeszközként** is felhasználható a beszéd útján nehezen kommunikáló tanulók számára. Megtanítjuk őket **tájékozódni a virtuális világban**.

Pályaorientáció

A tanulók **készségeinek, képességeinek alapos ismerete** szükséges a felnőtt életre történő felkészítéshez. A **kapcsolatteremtő képesség** fenntartása és javítása alapvető feladatunk. **Célunk: A szociális kompetencia** további fejlesztése és kialakítása.

Felső tagozatban a tantárgyak tananyagtartalmainak közvetítése során a pedagógusok megismertetik a tanulókkal, a különböző **szakmákkal kapcsolatos elemi ismereteket. Reális képet** alakítunk ki bennük a **társadalmi munkamegosztásról**.

Tanulás tanítása

Egyénre szabott motivációt alakítunk ki, feltárjuk az **egyéni tanulási stratégiákat**. Feladatunk az **informatikai eszközök, egyéni ismeretelsajátítási programok** megfelelő, **tudatos alkalmazásának** megtanítása.

Kulcskompetenciák fejlesztése

A beszédfigyatekos tanulók nevelése, oktatása, fejlesztése, a NAT-ban megfogalmazott, az iskolai nevelés-oktatás közös értékeire épül. Alapelveiben, céljaiban illeszkedik a NAT-ban megjelenő kulcskompetenciákhoz, a kiemelt fejlesztési tartalmakhoz. Ahhoz, hogy a kulcskompetenciák birtokában eredményesen alkalmazkodhassanak a mindennapi élethelyzetekhez, **figyelembe kell vennünk a tanuló egyéni sajátosságait.**

Anyanyelvi kommunikáció

Kiemelt fontosságúak az alábbi területek:

- A **grammatikai rendszert tudatosan kell felépítenünk, megerősítenünk**, mind a **beszélt**, mind az **írott nyelv** területén, **figyelembe véve a beszédfigyatekosság érintett területeit.**
- Feladatunk továbbá az **expresszív beszéd** fejlesztése, **kommunikációs stratégiák kiépítése, gyakorlása, megerősítése, beszéd tudatosság kialakítása.**
- Kiemelt feladatunk **minden évfolyamon a beszédértés és az olvasás értés fejlesztése** mind a **beszélt**, mind az **írott nyelv** területén, elősegítve ezzel a mindennapi és az irodalmi **szövegek befogadását, az azokkal való továbbdolgozást, továbbgondolkodást.**
- Ha a szövegfeldolgozás érintett, fontos feladatunk a **szisztematikus, a nyelv különböző szintjeit elemenként értelmező, a tanulót tapasztalati úton információhoz juttató oktatás.**
- Kiemelt figyelmet fordítunk a **nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének támogatására**, mind a **bemenetnél** (beszédhangok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a **feldolgozásnál** (szó, grammatika, mondat, bekezdés, szöveg).
- A tanulók **mentális lexikonját** folyamatosan fejlesztenünk kell az **életkor** és a **beszédfigyatekosság sajátosságainak függvényében**, törekednünk kell a **fogalomalkotás kialakítására.**
- Megtanítjuk a számukra **hasznos számítógépes programok** használatát (helyesírás ellenőrző program, stb.).
- A tanulót motiváljuk a **tananyag és a tanulók közötti emocionális viszony** kialakításával.
- Közvetítjük a **pragmatika elemeit és használatának tudatosítására** törekszünk a gyermekek **kommunikációjában.**

- Közvetítjük és használatát tudatosítjuk a gyermekek kommunikációjában a **nem verbális kommunikáció** elemeinek.

Idegen nyelvi kommunikáció

Célunk: Az idegen nyelv szókincsének, fonológiai és helyesírási sajátosságainak, valamint nyelvi kódrendszerének tudatos felépítése, a szóbeli és írásbeli kommunikáció fejlesztése, figyelembe véve a beszédfigyafogatósság által érintett területeket.

Kiemelten fontos feladatunk a **multiszenzoros technikák** (auditív-, vizuális-, verbális-, drámatechnikák) használata, valamint a **nem verbális kommunikációs csatornák** (gesztikulációs-vizuális) **egyidejű használata**.

Szerepet kapnak a nyelvórákon a **koncentrációt és emlékezetet fejlesztő gyakorlatok**, melyek a **szókincs, a kiejtés és a nyelvtani szabályok** elsajátításában közvetve és közvetlenül segítenek.

A **helyesírási, olvasási és szövegértési problémákkal** küzdő tanulók esetében **főleg a szóbeli kommunikáció magabiztos elsajátíttatása** a célunk. Az **írásbeli kommunikáció** használatához a **differenciált fejlesztés** mellett a **számítógépes helyesírás-olvasás ellenőrző programokat** is megismertetjük tanulóinkkal. **Pedagógiai célunk a természetes beszédgátlás feloldása az idegen nyelv kommunikációs helyzetben történő használata során is.**

Matematikai kompetencia

Célunk: A **problémamegoldó gondolkodás** minél több elemének fejlesztése, konkrét **cselekvéshez kötött** helyzetekben. Számolnunk kell a **grammatikai szint sérülésével**, ami **szövegértési nehézségekben** mutatkozik meg. Ez **fokozhatja a szimbólumok megértésének**, illetve a **verbális absztrakciónak a fejletlenségét**. A **mennyiségekkel és számosságokkal** kapcsolatos **ismeretek elsajátításakor**, a **szám-és műveleti fogalmak** kialakításakor (pl.: számok közötti viszonyok, relációk megértési nehézségei esetén, stb.) figyelmet kell fordítanunk a **megfelelő tempóra**, építenünk kell a **tanulók maximális együttműködésére**, a **mozgással társított szemléltetésre**, az **eszközhasználatra** és az **analóg cselekedtetésre**. A **geometriai ismeretek**, az **arányosságok** tanításánál tekintettel kell lennünk a **vizuális észlelés nehézségére**, a **téri tájékozódás zavarára**. A matematikai **gondolkodás fejlesztését speciális szemléltetéssel**, vagyis az **interaktív tábla** és **digitális tananyagok** alkalmazásával valósítjuk meg.

A **szakkifejezések** és a **szaknyelv használatát fokozatosan** követeljük meg, mely a **szóbeli kifejezés erősítésének** erőteljes eszköze.

Természettudományos és technikai kompetencia

Az oksági kapcsolatok felismerése, a tanult összefüggések alkalmazása gondot okozhat azokban az esetekben, ahol az olvasott szöveg megértése vagy a verbális absztrakció akadályozott. Rövidített, tömörebb, képpel, segédeszközökkel támogatott szövegeket alkalmazunk az összefüggések memorizálásának megsegítésére.

Az absztrakciós szint tanulónként eltérő lehet, ahol be tudnak kapcsolódni a természettudományos jelenségek értelmezésébe. A kritikai gondolkodás képességének fejlesztését kis lépésekben valósítjuk meg. A mindennapi tapasztalatokból kell kiindulnunk, törekedve arra, hogy mind szélesebb körben legyen a témába betekintésük, az egységes természettudományos világgép kialakítása érdekében. Eredményes tanári stratégiánk az alternatív módon közvetített, több érzékszerv bevonását, több fogalmi szinten történő ismeretátadás. Szisztematikusan építkezve építünk az internetre, mely segítségével a legkülönbözőbb természettudományos ismeretek audiovizuális formában hozhatók közel.

Digitális kompetencia

Ezen a területen jó eséllyel tudnak problémákat megoldani, mivel az eszközök használatában a beszéd fogyatékoság nem gátolja őket. Feladatunk: a digitális programok megismertetése, melyek megkönnyítik az ismeretszerzést és a kapcsolatépítést. Ha szóbeli kifejezőképességük sérült, a számítógép alternatív csatornaként működhet a mindennapi kommunikációban. Hozzásegítjük a tanulókat, hogy az információs technológiát használják a maguk segédeszközeként, a számukra szükséges területeken.

Az írott szöveg megértésére, a lényegkiemelő képességre nagy szükség van, mert ezek segítségével alakíthatunk ki új kommunikációs stratégiát. Az információgyűjtés- és keresés, a multimédiás tartalmak kezelése számukra jól körülhatárolható, jól teljesíthető feladat, ezért építünk erős motivációjukra. Egyes ikonok, szóképek felismerésével, speciális alapfogalmak, kifejezések megtanulásával olyan eszköz birtokába juttatjuk őket, hogy önállóan is képesek lesznek tájékozódni a digitális világban. Feladatunk, hogy a tanulók figyelmét a konkrét eszközök és szoftverek használatán, illetve a kommunikáció élményén túl arra irányítsuk, hogy miként lehet a beszéd fogyatékoságából eredő hátrányait minimalizálni.

Szociális és állampolgári kompetencia, kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

Célunk: Az adaptív viselkedés kialakítása, fejlesztése. A tanulók abban támogatjuk, hogy az őt körülvevő társadalmi és gazdasági környezet eseményeit képes legyen feldolgozni.

Fontos feladatunk az oktatás mellett a gyakorlati bemutatás, illetve az ismeretek szituációs helyzetekben bemutatása. Szemléltetjük az érzelem dús, szubjektív elemeket megmozgató, a mindennapi tapasztalathoz köthető társadalmi feladatokat a tanulók közvetlen

megszólítására, bevonjuk őket **szituációs helyzetekbe**. Látniuk kell maguk előtt a **folyamatot** a kiindulástól a végkifejletig. **Érteniük kell** benne **szerepüket, feladatukat**. **Hangsúlyt** kell helyezni a **tanulói döntéshozatalra**, az **alternatívák végiggondolására**, a **variációk sokoldalú alkalmazására**, a **kockázatok esetleges vállalására**, az **értékelésre**, az **érvelésre**.

Feladatunk, hogy a gyerek **motivált legyen** arra, hogy **részt vegyen a szociális kommunikációban**, **képes legyen véleményét vitában, eszmecserében képviselni** (ütköztetni, egyeztetni, stb.), illetve **tájékozódni az őt körülvevő világban**. **Fokozatosan** sajátíttatjuk el azt a **képességét**, hogy rátaláljanak a **megfelelő kommunikációs stratégiára**, **képesek legyenek az egyedi kommunikációs helyzetekhez igazodni**.

Esztétikai tudatosság és kifejezőképesség

Az esztétikai tudatosság és kifejezőképesség egy **új kommunikációs eszközt** ad a beszédfigyatekos gyermek kezébe. A **kreativitás**, a **problémafelismerő-és megoldó képesség**, a **képzelet**, a **képi gondolkodás** fejlesztésére kiváló lehetőség a művészeti nevelés. Ez a kompetenciaterület a **nyitottságot**, az **ízlést**, az **empátiát**, az **érzelmi élet gazdagítását**, a **kommunikáció minden szintjét** fejleszti.

A művészeti nevelés **értékközvetítő, értékteremtő, személyiségformáló** szerepe a tanuló **társadalmi integrációját** segíti elő.

A **megfigyelőképesség**, a **tér-és időérzék** fejlesztésével, a **látvány** és a **mozgás** ábrázolásával, a **térbeli rendezéssel**, a **szín**, a **forma-és a szerkezeti érzék** alakításával lehetőséget biztosítunk a tanulók **speciális készségfejlesztésére**.

A hatékony, önálló tanulás

A tanulás **elengedhetetlen feltételei** az ő esetükben a **könyvtári ismeretek**, az **informatikai tudás**, az **értő olvasás** és a **szövegfeldolgozás**. Az ismeretszerzést, az információk szűrését, feldolgozását **egyévre szabott módszerekkel**, a **mindennapi életből vett gyakorlati helyzetekkel**, **cselekvéses vagy vizuális modellezéssel** segítjük. A **szövegfeldolgozás** során fontos feladatunk a **gondolkodási képességek fejlesztése** mind a **képzeleti**, mind a **fogalmi gondolkodás** területén. Feladatunk továbbá az **ismeretszerzés iránti interiorizálódott motiváció** kialakítása.

A NAT és a kerettantervek alkalmazása a helyi tanterv készítésénél

A NAT-ban és a kerettantervben foglaltak az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő képességek mindenkor a tanulók fejlődésének függvénye.

A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlásokat a **tanulók egyéni adottságainak figyelembe vételével** tudjuk érvényesíteni. **Ha a tanuló állapota ezt akadályozza, akkor az Irányelvben megadott módosításokat kell figyelembe vennünk.**

Műveltségi területekre vonatkozó ajánlások

Magyar nyelv és irodalom

A tananyagtartalmat, a fejlesztésre fordított időt a sérülés jellege, mélysége, prognózisa határozza meg. A **magyar nyelv és irodalom**, a **Művészetek**, a **Testnevelés és sport**, az **Élő idegen nyelv** fejlesztési feladatainak megvalósítása kíván **nagyobb figyelmet**. A beszédfigyafatékosság típusától függően **az egyes témakörök között hangsúlyeltolódások válhatnak szükségessé.**

Általánosítható szempontok:

- Az **olvasás-, írástanítási módszerként a hangoztató-elemző, szótagoló olvasástanítási módszert** alkalmazzuk.
- A **súlyos beszédfigyafatékos** tanulók anyanyelvi fejlesztésében **hosszabb begyakorlási, érési szakaszokat** tervezünk be.
- Az anyanyelvi **fejlesztés, gondozás, a nevelés minden színterén és helyzetében, az oktatás teljes időtartalma alatt központi szerepet** játszik intézményünkben.

Művészetek + Testnevelés és sport

Mindkét műveltségi terület jól szolgálja a fejlesztését a másik nagy területnek, a

- **téri orientációnak,**
- a **mozgás-, ritmus-, beszédkoordináció** követelményeinek megvalósítását tudjuk így biztosítani.

A **dráma és a tánc** **kiemelt szerepet** kap intézményünkben a rehabilitációs célú feladatok megvalósításában.

Idegen nyelvek

A **beszédfigyafatékossághoz igazodó módszereket** (pl.: dadogók esetében az írásbeliség, diszlexiás tanulóknál az auditív módszerek) alkalmazzuk.

Egészségügyi és pedagógiai célú habilitáció, rehabilitáció

A **pedagógiai rehabilitáció ajánlott** tevékenységformái

A) **Logopédiai** – melyet EGYMI szakembere végez intézményünkben - egyéni és csoportos terápia – leggyakoribb kórformák esetében

- **részvétel** a beszéd technikai és tartalmi fejlesztést szolgáló **logopédiai terápiás foglalkozásokon**;

- a **kórformáktól függően a rehabilitációs feladatok eltérőek**;

Nyelvi fejlődési zavar (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia – maradványtüneteként beszédgyengeség)

- ép értelem és ép érzékszervek mellett a gyermek **beszédprodukciója lényegesen elmarad** a biológiai korához képest;

- az akadályozott illetve hiányos beszédprodukció a **nyelv többszintű sérülésében a beszédészlelés, a beszédmegértés, a nyelvi kifejezések területén** jelentkezhetnek.

A terápia célja:

- a **nyelvi közlés feldolgozás és kifejezőképesség többszintű összetevőjének** (beszédészlelés, beszédmegértés, tiszta és pontos artikuláció, szókincs, nyelvtani rendszer, szóbeli-és írásbeli kifejezőképesség) **sokoldalú, intenzív differenciált fejlesztése, amely specifikusan egyéniesített** jellegű.

A logopédiai terápia feladata:

- a mozgások (beszédmozgások és finommotorika) speciális fejlesztése,
- a grammatikai rendszer rendezése, fejlesztése, verbális munkamemória fejlesztése,
- a beszédre irányuló figyelem és emlékezet fejlesztése,
- az aktív-és passzív szókincs bővítése,
- verbális és nonverbális kifejezőképesség fejlesztése,
- gondolkodási stratégiák fejlesztése,
- beszédészlelés-és megértés fejlesztése,
- az olvasás – írási – helyesírási zavar megelőzése.

Dadogás

A beszéd **összerendezettségének zavara** – kommunikációs zavar -, amely a **ritmus** és az **ütem felbomlásában** és a beszéd **görcsös szaggatottságában** jelentkezik. A dadogás **terápiája komplex** (logopédiai, orvosi, pszichológiai), **egyénre szabott terv** alapján zajlik EGYMI logopédusa által.

A logopédiai terápia célja:

Fejlesztő program

- relaxációs gyakorlatok,
- cselevéshez kötött beszédindítás,
- helyes légzéstechnika kialakítása,
- mozgás és ritmus- és beszéd koordináció fejlesztése,
- a beszéd automatizált elemeinek technikai fejlesztése, javítása,
- a beszédmotiváció megteremtése, az önismeret és önértékelés fejlesztése,
- a dadogó és környezete közötti pozitív kapcsolatok kialakítása.

Hadarás

A beszéd összerendezettségének zavara, melyre a **rendkívüli gyorsaság, a hangok, a szótagok kihagyása, összemosása** (tapasztás), a **pontatlan hangképzés, a monotónia**, az **egyenetlen beszédritmus** és a **beszédhangsúly hiánya** jellemző. A hadaráshoz gyakran társul a **könnyen elterelhető figyelem**, és az **érdeklődés hiánya**. A hadarás **terápiája komplex** (logopédiai, pszichológiai) **egyénre szabott terv** alapján zajlik EGYMI logopédusa által.

A logopédiai terápia célja:

- a beszédfigyelem fejlesztése,
- a helyes légzéstechnika kialakítása,
- a beszéddallam és a beszédritmus fejlesztése,
- az artikulációs bázis ügyesítése,
- beszédhangsúly gyakorlatok,
- a normális tempójú és ritmusú beszéd automatizálása,

A beszéd prozódiai elemeinek tudatosítása, az állandó önkontroll kiépítése és fejlesztése.

Diszfónia

A **hang illetve a hangképzés** zavara, a beszéd során a **hangszín rekedt, a hangképzés kemény, préselt, és a hangteljesítmény lényegesen csökkent**. A diszfónia **terápiája komplex** (logopédiai, orvosi, pszichológiai), **egyénre szabott terv** alapján zajlik EGYMI logopédusa által.

A logopédiai terápia célja:

- a tiszta, egyéni beszédhang kialakítása és a spontán folyamatos beszédbe való beillesztése,
- a hangminőség és az anatómiai-élettani viszonyok további romlásának megakadályozása.

Orrhangzós beszéd

Az **élettani nazális rezonancia** kórosan megváltozik. Legsúlyosabb esetei az ajak- és/vagy szájpadasadékok következtében alakulnak ki. (A szájpadasadékkal gyakran együtt jár az

enyhe fokú nagyothallás.) Az orrhangzós **beszéd terápia**ja komplex (logopédiai, orvosi, esetenként pszichológiai), **egyénre szabott terv** alapján zajlik EGYMI logopédusa által.

A logopédiai terápia célja:

- a beszédizomzat fejlesztése,
- a légyszájpad izomzat működésének fokozása,
- a kóros, nazális rezonancia megszüntetése, illetve csökkentése,
- a beszédartikuláció javítása az anatómiai viszonyok figyelembe vételével.

Olvasás – írás – helyesírás tanulási zavara (verbális tanulási zavar esetén)

Az intelligenciaszinttől függetlenül gyenge az olvasási és írásteljesítmény.

A logopédiai terápia célja:

- mozgáskoordináció és ritmusérzék fejlesztése,
- iránydifferenciálás, téri észlelés fejlesztése,
- beszédészlelés fejlesztése,
- fonológiai tudatosság fejlesztése,
- a tévesztett betűk differenciálása, a folyamatos olvasás automatizálása,
- a beszédemlékezet és figyelem fejlesztése,
- szövegértés fejlesztése: beszéd- és nyelvi fejlesztés,
- grafomotoros készség fejlesztése, írás- és helyesírás-készség javítása.

Számolási tanulási zavar (verbális tanulási zavar esetén)

Intelligenciaszinttől független, gyenge számolási teljesítmény.

A logopédiai terápia célja:

- képességfejlesztés (mozgás, észlelés, kognitív és tanulási funkciók fejlesztése),
- szám-és műveleti fogalmak kiépítése (számosság, számérzék, analóg mennyiség rendszer, alpműveletek),
- alapvető mennyiségi és matematikai ismeretek kialakítása,
- matematikai fogalmak megértése és használata,
- matematikai szimbólumok tartalmi azonosítása,
- matematikai szövegértés fejlesztése,
- geometriai alapismeretek,
- idői tájékozódás.

B) Kommunikációs tréningek logopédus bevonásával;

C) A tehetséges tanulóink számára a tehetségük kibontakoztatásához szükséges feltételeket, eszközöket, módszereket biztosítjuk;

Pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztése

Pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók csoportjába azok a tanulók tartoznak, akik az **iskolai teljesítmények és a viselkedésszabályozás területén a kognitív, emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése, a kialakult képességzavarok halmozott előfordulása** miatt egyéni sajátosságaik figyelembe vételével **fokozott pedagógiai, pszichológiai** megsegítést, **gyógypedagógiai segítséget** igényelnek.

Tanulási és viselkedési problémájuk specifikus tanulási zavarok, azaz

- **diszlexia,**
- **diszortográfia,**
- **diszkalkulia,**
- **diszgráfia és diszpraxia,** mint a motoros képességek fejlődési zavara, valamint ezek maradványtüneteinek fennállása,
- a fentiek együttjárása miatt a **kevert specifikus tanulási zavarok;**
- **hiperaktivitás és figyelemzavar;** továbbá
- a **szocio-adaptív folyamatok zavarai,** az **érzelmi kontroll, ön, vagy mások felé irányuló agresszió, a szorongás, az én-szabályozás** jelenségét mutató **magatartásjellemzők, az alkalmazkodóképesség, a célirányos viselkedés, az önszervezés,** valamint a **metakogníció eltérő fejlődésében** mutatkozik meg.

Ép intellektus mellett megjelenő teljesítmény-és viselkedészavaraik a **pszichikus képességek egyenetlen fejlődésének** következtében alakulnak ki, és **gyakran mutatnak az idegrendszeri folyamatok diszharmonikus fejlődéséből** eredő együttjárást. Mivel **gyakran** élnek át **kudarchelyzetet,** az iskolai **teljesítményelvárások iránti közömbösség, elutasítás,** illetve **önértékelési zavarok,** különböző jellegű **beilleszkedési problémák** alakulhatnak ki. Ezek a sajátosságok az életkor előrehaladásával a **társadalmi beilleszkedés szempontjából fokozott veszélyeztetettséget** idézhetnek elő.

Az **idegrendszer csökkent terhelhetőségének** jelei abban mutatkoznak meg, hogy

- általában **fáradékonyabbak, a meteorológiai változásokra érzékenyebbek;**
- **nehezebben tűrhetik a zajokat, a változásokhoz az alkalmazkodásuk nehezített, a kivárások feszültséget okozhatnak náluk, az aktivizációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak az átlagnál;**

Fejlesztő program

- **gyakrabban** kell beiktatnunk számukra **pihenési szakaszokat** a munkában, esetleg **egyedülletet, szünetet, támaszt** kell nyújtanunk nekik;
- a tevékenységüket meghatározó **állandó kereteket** viszont – a fent említettek ellenére – **igénylik, elvárják** tőlünk az **érthető és követhető szabályokat**, valamint
- a **pozitív visszajelzéseket**, a **sikeres teljesítményeik megerősítését**, a **dicséretet**.

A pszichés fejlődési – súlyos tanulási, figyelem-vagy magatartásszabályozási – zavarral küzdő tanulók iskolai fejlesztése

Fejlesztésüket a szakértői bizottság szakértői véleményére épülő **egyéni fejlesztési terv** alapján, **egyéni sajátosságaik, szükségleteik figyelembe vételével** végezzük.

Az egyéni fejlesztő munka **tervezése, a rehabilitációs terv kidolgozása** intézményünkben, a tanulásban akadályozottak pedagógiája szakon szakképzettséget szerzett gyógypedagógus, illetve – szükség esetén – egyéb szakemberek bevonásával történik, és rehabilitációs célú órakeretben zajlik.

Az egyéni fejlesztési terv **tartalmáról, célkitűzéseiről, ütemezéséről** tájékoztatást kapnak az osztálymunkában résztvevő **pedagógusok, szaktanárok**, különös tekintettel az **osztályfőnökökre**. Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseit ellenőrizni kell időszakosan, hogy a további célokat meg tudjuk határozni.

Az oktatás során érvényesítenünk kell a tanulók **fejlődését**, az **előrehaladásukat** segítő **számonkéréseket**, és az **értékelési formákat**. **Indokolt** esetben a szakértői bizottság javaslata alapján – az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből – az **értékelés és minősítés alól mentesítést kapnak** tanulóink.

A tanítás-tanulásfolyamatában **kiemelt figyelmet a tanulószervezési módokra, a tanulási és értékelési eljárásokra** fordítunk.

A pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók **ellátása** - terápiás céllal történik – időszakosan EGYMI szakember bevonásával, különnevelés keretében, illetve integrált nevelés, oktatás keretei között.

Az iskolai nevelés-oktatás során kiemelt feladatunk:

- a tantervi előírásoknak megfelelő **sikeres továbbhaladás** biztosítása,
- a **pozitív énkép és önértékelés** kialakítása,
- a **tanulási iránti motiváció és kudarcűrő képesség** növelése,
- a kortársakra és a felnőtt közösségre irányuló **rendezett társas kapcsolatok** kialakítása,

Fejlesztő program

- a **társadalmi együttélés** szabályainak követése,
- az **önállóságra nevelés**.

A fejlesztés kiemelt célja a **specifikus tanulási zavarok** esetén:

A tanulók **alapproblémája**, hogy jó értelmi képességeik ellenére az **olvasással** (diszlexia), a **helyesírással** (diszortográfia), az **írásmozgással** (diszgráfia) és a **számolással** (diszkalkulia) kapcsolatban az iskolai oktatás során **feltűnő nehézségek** jelentkeznek. Az általános értelmi képességek és a tanulási teljesítmények között **alulteljesítés formájában** lényeges különbségek állnak fenn. Ennek az eltérésnek a **háttérében a megismerési képességek különböző zavarai** állnak, melyek az **olvasás, az írás, a helyesírás és a számolás** területén **önálló** (körülírt) vagy **kevert típusú zavar** (együttjárás) formájában jelenik meg.

A **diszlexia** – az **olvasási képesség zavara** – a specifikus tanulási zavarok leggyakoribb formája, mely előfordulhat önmagában és más jelenségekkel kombinálódva is.

Jellemzői:

- a hang-betűkapcsolat kialakulásának nehézsége;
- hiányos fonológiai tudatosság: neheztett a beszédhangok megkülönböztetése, a hangok és a szótagok sorrendjének, a rímek felismerésének nehézsége;
- értelmes és értelmetlen szavak helyes/hibás olvasásának különbözősége;
- gyenge rövid távú emlékezetük miatt a hallott szöveg pontatlan és részleges feldolgozása;
- rendhagyó szavak szabályosítása olvasásnál;
- írott szavak felbontása a szavakat alkotó hangelemekre;
- vizuális felismerési zavarok, vizuálisan hasonló betűalak esetén.

A **fejlesztő munkánk célja** az, hogy **alakítsuk ki** a tanuló – a mindenkori osztályfoknak megfelelő - **értő olvasási készségét**, segítsük az **olvasás eszközzé válását** az ismeretek megszerzésében.

Feladataink a fejlesztő munka területén:

- a **betűbiztonság**, az **összeolvasási készség**, a **fonológiai tudatosság** kialakítása;
- a **rövid távú emlékezet** fejlesztése;
- az **auditív – a vizuális figyelem, emlékezet és a mozgáskoordináció** fejlesztése;
- a **testséma** biztonságos ismeretének kialakítása;
- az **olvasás és az írás tanítása** (szükség esetén újratanítása) **lassított tempójú, nyitott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a homogén gátlás elvét figyelembe vevő analízis-szintetizáló módszerrel**;

Fejlesztő program

- az **olvasási készség** folyamatos gondozása a gyerek **egész iskolai pályafutása** alatt;
- **kompenzáló technikák** alkalmazása **valamennyi tantárgy** tanulása során;
- az **élő idegen nyelv** oktatásához elsősorban **auditív eszközökkel** végezzük;
- a gyerek **olvasási kedvének** felébresztése, az **olvasás iránti motivációjának** erősítése;

Diszortográfia – a **helyesírási képesség zavara**, nagy gyakorisággal társul a diszgráfiával, de az egyik önálló megjelenési formája is a specifikus tanulási zavaroknak.

Jellemzői:

- a centrális auditív feldolgozás, a **fonéma-feldolgozás** zavara;
- a **beszédhangok nehezített megkülönböztetése** fonetikai, fonológiai jellemzők alapján (pl.: időtartam, zöngéesség, stb.);
- **helyesírási hibák** halmozódása;
- a **tollbamondás** és az **emlékezetből írás** feladataiban **halmozódó helyesírási hibák**.

Céljaink a fejlesztő munka területén: Specifikus helyesírási zavar esetén kialakítjuk a gyermekben azokat a **helyesírási készségeket** (mindig az adott osztályfoknak megfelelő szinten), amely **segíti az anyanyelvi kompetencia kialakulását**, az **írott nyelv** használatát korosztályi szinten.

A fejlesztőmunka feladatai:

- a **fonológiai tudatosság és a beszédészlelési képesség** fejlesztése;
- a **rövid távú emlékezet** fejlesztése;
- a **spontán és a tollbamondás utáni írás** színvonalának javítása;
- a **figyelem és az önértékelési képesség** fejlesztése;

Diszgráfia – az **írás grafomotoros jellemzőinek zavara**

Jellemzői:

- csúnya, torz, **nehezen olvasható íráskép**;
- **szaggatott** betűalakítás és betűkapcsolás;
- **rossz csukló, - kéz, - ujjtartás, az íróeszköz helytelen fogása, görcsösség**;
- egyenetlen ritmusú, **strukturálatlan íráskép, formai és aránybeli hibák**;
- **kialakulatlan kézdominancia**;
- **lassú tempójú írás, központozás hiánya, nagybetűk használata és betoldása a kisbetűk közé**;
- **fonológiai és nyelvi jellemzők zavara** (nyelvtani, mondatszerkesztési, helyesírási hibák)

Céljaink a fejlesztő munka során:

El kell juttatnunk a tanulót arra a fokra az **íraskorrekcióban**, hogy lehetőleg az **osztályfoknak megfelelő** íráskészséggel rendelkezzen, és képes legyen arra is, hogy azt a **kommunikáció egyik formájaként tudja használni** ismeretszerzés, tudásgyarapítás illetve a társas kapcsolatok létesítésének céljából.

Feladataink a fejlesztés során:

- **mozgáskoordináció fejlesztése**, különös tekintettel a **manipulációs mozgások** kiemelt fejlesztésére;
- **a testséma biztos ismerete**;
- **a vizuomotoros koordináció** kiemelt fejlesztése;
- az **írásmozgás alapformáinak** gyakorlása különböző technikák alkalmazásával (ráírás, másolás, önálló írás kivitelezése);
- az **írásritmus, az írásnyomaték és az írássebesség** optimális egyensúlyának megteremtése;
- **sikertudat** kialakítása;

Diszkalkulia – a számolási képesség specifikus zavara

A specifikus számolási zavar a különböző **számtani műveletek, matematikai jelek, kifejezések, szabályok megértésének, a számjegy, a számkép felismerésének, egyeztetésének, grafikus ábrázolásának, a számok sorrendiségének, a számneveket szimbolizáló vizuális alakzatok azonosításának** nehézsége.

Jellemzői:

- szimbólumok felismerésének és tartalmi azonosításának nehézségei;
- a mennyiségfogalmak kialakulásának hiányosságai;
- a mennyiségfogalmakkal végzett gondolkodási műveletek, a számsor és szabályalkotás zavara;
- téri- és síkbeli viszonyok érzékelésének hiányosságai;
- a helyiérték megértésének, műveleti jelek értelmezésének, halmazok, mennyiségek összehasonlításának nehézségei;
- szerialitási zavarok;
- számlálási- és becslési képesség hiánya;
- számértékek szimbolikus funkciójának értelmezési nehézségei;
- a mennyiség és az arab szám megfeleltetése;
- a számértékek összehasonlításának nehézségei;

Fejlesztő program

- számjegyekre vonatkozó lexikai hibák;
- komplex aritmetikai műveletek értelmezésének problémái;
- gyenge verbális emlékezet;
- a számmemória és az általános memóriateljesítmény különbsége;
- figyelemzavar.

Céljaink a **fejlesztő munka** során:

Specifikus számolási zavar esetén a fejlesztő munkánkkal el kell érünk, hogy a tanulók a mindenkori osztályfoknak megfelelő **matematikai készséggel** rendelkezzenek, a **matematikai kompetencia** megszerzésére képesek legyenek, a számolási-matematikai műveletek használata, az ismeretszerzés, a tudásgyarapítás a **hétköznapi gyakorlatban ne okozzon nehézséget** számukra.

Mivel a számolás elkülönülten szerveződő képességrendszer, de számos kapcsolata van a beszéd, az olvasás és az írás rendszereivel, ezért a számolási zavarok specifikus tanulási zavarok és a nyelvi zavarok különböző megjelenési formáival együtt járhatnak.

A diszkalkuliás tanulók esetében **hiányzik a matematika iránti érdeklődés, elmaradásaik** vannak a **matematikai nyelv** használatában, illetve a **relációk verbális** kifejezésében.

A **fejlesztő** munkánk **feladatai**:

- a **számosság** és a **számok iránti érdeklődés** felkeltése illetve annak megerősítése;
- a matematika **törvényeinek** elsajátíttatása, a **szabályok megismertetése, elsajátíttatása, alkalmazása** osztályfoknak megfelelő szinten;
- az **érzékelés-észlelés, a figyelem, az emlékezet, a képzelet, a gondolkodás és a beszéd összehangolt fejlesztése**;
- **téri-és síkbeli tájékozódó képesség** fejlesztése;
- a **matematikai relációk nyelvi** megalapozása, a **matematika nyelvezetének** tudatosítása;
- a **szeriális észlelés, a sorozatalkotási képesség** fejlesztése;
- **segítő, kompenzáló eszközök** használatának megtanítása, **alkalmazásának megengedése**;
- a **szám-és műveletfogalom** kialakítása a **manipuláció** előtérbe helyezésével, matematikai **eszközök használata a megfigyelés és a megértés érdekében**, folyamatos **vizuális megerősítés** biztosítása;
- **fokozott mennyiségű gyakorlás** biztosítása, ezzel együtt az **egyévre szabott, segítő technikák, eljárások** kialakítása;
- a **reális önértékelés** kialakítása, **sikerélmény** biztosítása;

Hiperaktivitás és figyelemzavarok

Azok a sajátos nevelési igényű tanulók, akik **fokozott impulzivitással** rendelkeznek és a **célirányos, tartós figyelem zavarával** küzdenek.

Jellemzői:

- szórt, terelhető figyelem, hosszabb ideig nem képes összpontosítani;
- komplex feladatok esetében nem képesek szervezett választ adni, az elterelő ingerek gátlása nehezített számukra;
- az impulzivitásuk meggondolatlan viselkedésbe csaphat át, esetenként düh, dacosság illetve hangreakciók fordulhatnak elő;
- fokozott motoros nyugtalanságuk - „bábrálásban”, széken hintázásban, az ülőhely elhagyásában, stb. - nyilvánulhat meg;
- a megkezdett tevékenységeket előfordul, hogy félbehagyja, nem fejezi be, azt a feladatok készíti, melyhez éppen kedve van;
- az ingersorozatokat hibásan vitelezi ki;
- nem a képességeinek megfelelően teljesít, a tantárgyi alulteljesítés szinte minden területen, de főként a nyelvi és számolási feladatok esetében mutatkozik meg;
- az én-bizonytalanság, a másodlagos pszichés tünetek erőteljesen befolyásolják teljesítményeiket.

A fejlesztő munkánk célja:

A **figyelemszabályozás és a viselkedés egyensúlyának** megteremtése.

A fejlesztő munkánk feladatai:

- **team munka** keretében gyógypedagógiai, pszichológiai, - szükség esetén szakorvosi - együttműködés megoldása;
- speciális **figyelemfejlesztő-tréning** biztosítása, ha azt a szakértői bizottság javasolja;
- a **figyelem tartósságát biztosító környezet** megteremtése a tanuló számára;
- **fokozott egyéni bánásmód** biztosítása;
- az **önszervezési képesség és az önkontroll iránti igény** kialakítása;
- a **feladatainak idői struktúrába helyezése**, amit meg kell **terveznünk** és a **kivitelezését** is biztosítanunk szükséges;
- fontos a **kellő motiváltság kialakítása**, a **sikerélmények biztosítása**.

A pszichés fejlődési zavarok körébe tartoznak a **szocio-adaptív** folyamatok zavarainak következtében kialakuló **viselkedésszervezési problémák**, amelyek az **érzelmi kontroll, ön-, vagy mások felé irányuló agresszió, szorongás, az én-szabályozás gyengeségében** az

Fejlesztő program

alkalmazkodóképesség, a célirányos viselkedés, az önszervezés valamint a **metakogníció eltérő fejlődésében** mutatkozik meg. Mivel a magatartásjellemzőkben hasonlóság figyelhető meg, szükséges hangsúlyozni, hogy ebben az esetben **ezeknek háttérében elsődlegesen idegrendszer működési zavar**, az úgynevezett végrehajtó funkciók zavara és **nem környezeti ártalom** húzódik meg.

Fejlesztő munkánk célja:

A közösségi szabályokhoz igazodó, szervezett viselkedés kialakítása, a szélsőséges megnyilvánulások leépítése, az önkontroll, az érzelmi egyensúly megteremtése.

A **fejlesztés feladata** a fejlesztési cél alá rendelt szempontok figyelembe vételével történik.

Ennek **eszközei:**

- **kognitív viselkedésterápiás eljárások** alkalmazása szakember bevonásával;
- **pszichoterápia biztosítása** iskolapszichológus által,
- a **figyelem** és **egyéb kognitív képességek** fejlesztése,
- a mindennapi tevékenységek végzéséhez, az iskolai elvárások teljesítéséhez szükséges **megfelelő, egyénre szabott időkeretet** biztosítunk, és azt **rendszeresen alkalmazzuk**;
- az **önértékelési képesség** kialakítása, annak **fejlesztése**;
- **sikerélményeket** biztosítunk, **pozitív megerősítéseket** nyújtunk, **jutalmazási technikákat** dolgozunk ki;
- **együttműködünk a családdal** és a **terápiába bevont szakemberekkel**;
- a gyermek **fejlődését** segítjük **gyakori pozitív visszajelzésekkel**, **sikerélmények** biztosításával.

Pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai

A **szakaszok nem térnek el a NAT-ban rögzítettektől.** (Ha szükséges, első évfolyamos tanuló esetében az első évfolyam két tanévi időtartamra széthúzását biztosítjuk. Ebben az esetben az első tanév az intenzív prevenció, a szakszerű funkciófejlesztés, a pszichés gondozás, a megfelelő motiváció és feladattudat kialakítása, gyógypedagógiai korrekciós-kompenzáló terápiás módszerek alkalmazásával.)

A NAT alkalmazása

A **NAT-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges.**

Kiemelt fejlesztési feladatok:

Fejlesztő program

A NAT-ban leírt fejlesztési feladatok az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak és fejlesztendő kulcskompetenciák (azok fejlődésének útja, módjai és kialakulásuk időtartama) az ő esetükben is **módosulhat**.

A NAT alkalmazása a helyi tanterv készítésénél

A helyi tanterv készítésénél a NAT-ban foglaltak az irányadóak, de a kulcskompetenciák kialakulása az ő esetükben az egyéni fejlődési ütemüknek függvényében történik.

A tanulók egyéni sajátosságainak, adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők a kerettantervi ajánlások, a tanítási-tanulási folyamatba azonban **be kell vennünk a speciális pedagógiai eljárásokat, módszereket, eszközöket.**

A helyi tantervben **kiemelten** kell kezelnünk:

- az **önismeretet**,
- a **reális önértékelés** kialakítását,
- a **kommunikáció** fejlesztését.

Célzott szerepe van:

- **Az ember és társadalom**,
- a **Művészetek** és ezen belül a **Dráma és tánc** fejlesztési feladatai között.

Minden műveltségterületen a **beszédészlelés és megértés**, a **verbális figyelem** és **emlékezet intenzív fejlesztése**, az **olvasásértés fejlesztése** a kiemelt feladatunk.

Az **idegen nyelv** oktatásánál az auditív módszereket alkalmazzuk.

A **Művészetek** műveltségterületen belül a komplex művészeti terápia, a drámapedagógia, az akusztikus és vizuális észlelés fejlesztése kap kiemelt szerepet.

A **Testnevelés és sport** műveltségterületen belül a szenzoros integrációkat segítő feladatok kapnak kiemelt szerepet.

A **Matematika** műveltségterület belül olyan kompenzációs lehetőségeket, szükség esetén speciális módszereket kell alkalmaznunk, melyek alátámasztják az eredményes fejlesztést.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció

A gyógypedagógiai tanár által vezetett **pedagógiai rehabilitáción** a **funkcionális képességfejlesztő programok** alkalmazza, a fejlesztések során **tanult ismereteket elmélyíti** az eredményes iskolai előmenetel érdekében.

A **tehetséges tanulók** számára a tehetségük kibontakoztatásához szükséges **feltételeket, eszközöket, módszereket** biztosítanunk, ami a **pedagógiai rehabilitációnak is kiemelt feladata.**